

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ
ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ
2012 - 2015

Γενικές Κοινωνικές Στατιστικές • Σειρά II • Αρ. Έκθεσης 7

© *Copyright: 2017 Κυπριακή Δημοκρατία/Republic of Cyprus*

Αναδημοσίευση επιτρέπεται με την προϋπόθεση ότι θ' αναφέρεται η πηγή.

Quotations are permitted on the condition that the source is stated.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η έκδοση αυτή παρουσιάζει στοιχεία τα οποία προκύπτουν από την Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, έρευνα η οποία διεξάγεται σε ετήσια βάση από το 2005.

Η Έρευνα αποτελεί μέρος Κοινοτικού Στατιστικού Προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν όλες οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην εν λόγω έκθεση εξετάζονται θέματα όπως το φαινόμενο της σχετικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Κύπρο, προσδιορίζοντας παράλληλα τις ομάδες πληθυσμού που διατρέχουν το μεγαλύτερο κίνδυνο να βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό. Επίσης, παρουσιάζονται στοιχεία για την οικονομική ανισότητα, καθώς και στοιχεία που αφορούν στην ποιότητα ζωής του πληθυσμού.

Η έκθεση ετοιμάστηκε από τον κ. Χαράλαμπο Χαραλάμπους, Λειτουργό του Τομέα Δημογραφίας, Κοινωνικών Στατιστικών και Τουρισμού, υπό την εποπτεία της κ. Κούλιας Ονησιφόρου, Προϊστάμενης του Τομέα.

Γ. Γεωργίου
Διευθυντής
Στατιστικής Υπηρεσίας

Ιανουάριος, 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	5
Β. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΦΤΩΧΙΑΣ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ.....	6
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	8
1. Όρια κινδύνου φτώχειας.....	8
2. Ποσοστά πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό.....	9
3. Ποσοστά πληθυσμού κάτω από το όριο κινδύνου φτώχειας	13
4. Σοβαρή Υλική Στέρηση	15
5. Πληθυσμός που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας.....	18
6. Οικονομική ανισότητα.....	19
6.1. Συντελεστής S80/S20.....	19
6.2. Συντελεστής Gini	21
7. Διαφοροποίηση του κινδύνου φτώχειας κατά φύλο, ηλικία, και ασχολία.....	22
8. Χάσμα κινδύνου φτώχειας.....	26
9. Κίνδυνος φτώχειας υπολογιζόμενος με το όριο φτώχειας του έτους 2008 συν τον πληθωρισμό 2008-2015	26
10. Δείκτες συνθηκών διαβίωσης και ποιότητα ζωής	27
11. Υλική στέρηση	39
12. Κοινωνική και Πολιτιστική Συμμετοχή.....	43
12.1. Συμμετοχή σε πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις	43
12.2. Σχέσεις με συγγενείς, φίλους και γείτονες - Ενασχόληση με καλλιτεχνικές δραστηριότητες - Κοινωνική δικτύωση.....	44
12.3. Εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη	46
12.4. Επίσημη και άτυπη κοινωνική συμμετοχή.....	46

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη μελέτη αυτή αναλύονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, 2012-2015 με οικονομικά έτη αναφοράς το 2011-2014 αντίστοιχα. Η έρευνα η οποία διενεργήθηκε το 2015, κάλυψε δείγμα 4.357 νοικοκυριών και 9.984 μελών τους, ηλικίας 16 χρονών και πάνω. Το αντίστοιχο δείγμα της έρευνας που διεξήχθη το 2014 ήταν 4.294 νοικοκυριά και 9.983 μελών τους, ηλικίας 16 χρονών και πάνω.

Η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU-SILC) διεξάγεται πάνω σε ετήσια βάση με εναλλασσόμενο δείγμα νοικοκυριών από το 2005. Η έρευνα αποτελείται από δύο μέρη (συνιστώσες), τη συγχρονική (cross-sectional) και τη διαχρονική (longitudinal) συνιστώσα. Η συγχρονική συνιστώσα της έρευνας αναφέρεται σε μια δεδομένη χρονική στιγμή ή περίοδο, ενώ η διαχρονική αναφέρεται στις αλλαγές, που παρουσιάζονται σε ατομικό επίπεδο σε χρονικό διάστημα τριών ή τεσσάρων χρόνων.

A. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα διεξάγεται με βάση τον Κανονισμό αρ.1177/2003 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (EUROSTAT) ως η κύρια πηγή συγκριτικών στοιχείων μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σε θέματα που αφορούν στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η συγκρισιμότητα των στοιχείων θεωρείται εξασφαλισμένη, εφόσον η έρευνα διενεργείται από όλες τις χώρες μέλη, ακολουθώντας κοινή μεθοδολογία καθώς και κοινά ερωτηματολόγια προσαρμοσμένα βέβαια στις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας.

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση ορισμένων κοινωνικο-οικονομικών μεγεθών, που επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού, ο καταρτισμός συστηματικών στατιστικών σχετικά με τις εισοδηματικές ανισότητες, τις ανισότητες στις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό καθώς και ο καταρτισμός διαρθρωτικών δεικτών κοινωνικής συνοχής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατάρτισε έναν κατάλογο με δείκτες κοινωνικής συνοχής οι οποίοι κρίθηκαν απαραίτητοι για την παρακολούθηση της προόδου των Χωρών Μελών της ΕΕ στον αγώνα ενάντια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι δείκτες κοινωνικής συνοχής βοηθούν στη διαμόρφωση και στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ στο σύνολο, αλλά και των χωρών μελών ξεχωριστά. Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού είναι

πολυδιάστατο και οι δείκτες καλύπτουν τέσσερις σημαντικές ενότητες: φτώχεια, υλική στέρηση, εργασία, και εκπαίδευση.

Επιπρόσθετα το 2010 αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η αναπτυξιακή στρατηγική για την ΕΕ για την ερχόμενη δεκαετία, «Ευρώπη 2020». Ένας από τους στόχους της στρατηγικής είναι και η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Έχει τεθεί ως στόχος, ο πληθυσμός που βρίσκεται στη φτώχεια ή/και σε κοινωνικό αποκλεισμό να μειωθεί στην ΕΕ κατά 20 εκατομμύρια στη δεκαετία που διανύουμε.

B. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΦΤΩΧΙΑΣ Ή ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Η ΕΕ έχει ως στόχο ολόκληρος ο πληθυσμός της να απολαμβάνει κατά μέσο όρο ψηλό επίπεδο ευημερία και όχι απλά ένα βασικό επίπεδο διαβίωσης όπως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Γι' αυτό και η φτώχεια έχει οριστεί σε σχέση με το μέσο επίπεδο διαβίωσης μιας συγκεκριμένης κοινωνίας σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Αυτή είναι η σχετική θεώρηση της φτώχειας που δίνει έμφαση στην οικονομική ανισότητα, σε αντίθεση με την απόλυτη φτώχεια που δίνει έμφαση στην οικονομική ανεπάρκεια. Η αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ «Ευρώπη 2020» προχωρεί ακόμη παραπέρα και θέλοντας να προάγει ακόμη περισσότερο την κοινωνική συνοχή εκτός από το φαινόμενο της σχετικής φτώχειας μελετά και το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο δείκτης «πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό» αντιστοιχεί στο ποσοστό πληθυσμού που είναι κάτω από το όριο της φτώχειας ή ζει σε νοικοκυριά που έχουν σοβαρή υλική στέρηση ή ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας. Κάθε άτομο υπολογίζεται μόνο μία φορά έστω και αν εμπίπτει σε πέραν του ενός δείκτη.

Η σχετική θεώρηση της φτώχειας απαιτεί τον καθορισμό γραμμής φτώχειας η οποία ορίζεται συνήθως στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος¹ του νοικοκυριού, με βάση την τροποποιημένη κλίμακα ισοδυναμίας του ΟΟΣΑ². Για τον υπολογισμό του συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού λαμβάνεται υπόψη το συνολικό καθαρό εισόδημα όλων των μελών του νοικοκυριού, δηλαδή το εισόδημα τους που προκύπτει μετά την

¹ Το διαθέσιμο εισόδημα ορίζεται ως το συνολικό εισόδημα που έλαβε το νοικοκυριό και τα μέλη του την χρονιά που προηγείται του έτους που διεξάγεται η έρευνα μετά την αφαίρεση των φόρων και των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση. Ως εισοδήματα θεωρούνται τα εισοδήματα από εργασία, επενδύσεις και περιουσία, κοινωνικές παροχές και συντάξεις. Δεν περιλαμβάνονται μη τακτικά εισοδήματα όπως κέρδη από λαχεία, εφάπαξ ποσά από ασφάλειες, εισοδήματα από πωλήσεις περιουσίας.

² Για την ομοιόμορφη ανάλυση του μεγέθους των νοικοκυριών χρησιμοποιείται το ισοδύναμο ενήλικα μέγεθος. Συντελεστής στάθμισης 1 για τον πρώτο ενήλικα, 0,5 για άτομα 14 ετών και πάνω και 0,3 για παιδιά κάτω των 14 ετών.

αφαίρεση των φόρων και των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση καθώς και των τακτικών βοηθειών προς άλλα νοικοκυριά. Το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάθε νοικοκυριού υπολογίζεται διαιρώντας το συνολικό καθαρό εισόδημα του νοικοκυριού με το ισοδύναμο μέγεθος του.

Με τον όρο σοβαρή υλική στέρηση εννοούμε τον πληθυσμό που στερείται λόγω οικονομικών δυσκολιών τουλάχιστο τέσσερα από τα ακόλουθα αγαθά και υπηρεσίες:

1. καθυστέρηση στην αποπληρωμή πάγιων λογαριασμών (ρεύμα, νερό κ.λπ.), ενοίκιο ή δόσεις δανείων κύριας κατοικίας ή δόσεις άλλων δανείων
2. οικονομική αδυναμία για πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών
3. οικονομική αδυναμία στην αντιμετώπιση έκτακτων αλλά αναγκαίων δαπανών
4. οικονομική αδυναμία για ικανοποιητική θέρμανση
5. οικονομική αδυναμία για διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα ένα γεύμα με κρέας, κοτόπουλο ή ψάρι (ή ισοδύναμο χορτοφαγικό γεύμα)
6. οικονομική αδυναμία να διαθέτουν αυτοκίνητο
7. οικονομική αδυναμία να διαθέτουν τηλέφωνο
8. οικονομική αδυναμία να διαθέτουν έγχρωμη τηλεόραση
9. οικονομική αδυναμία να διαθέτουν πλυντήριο ρούχων.

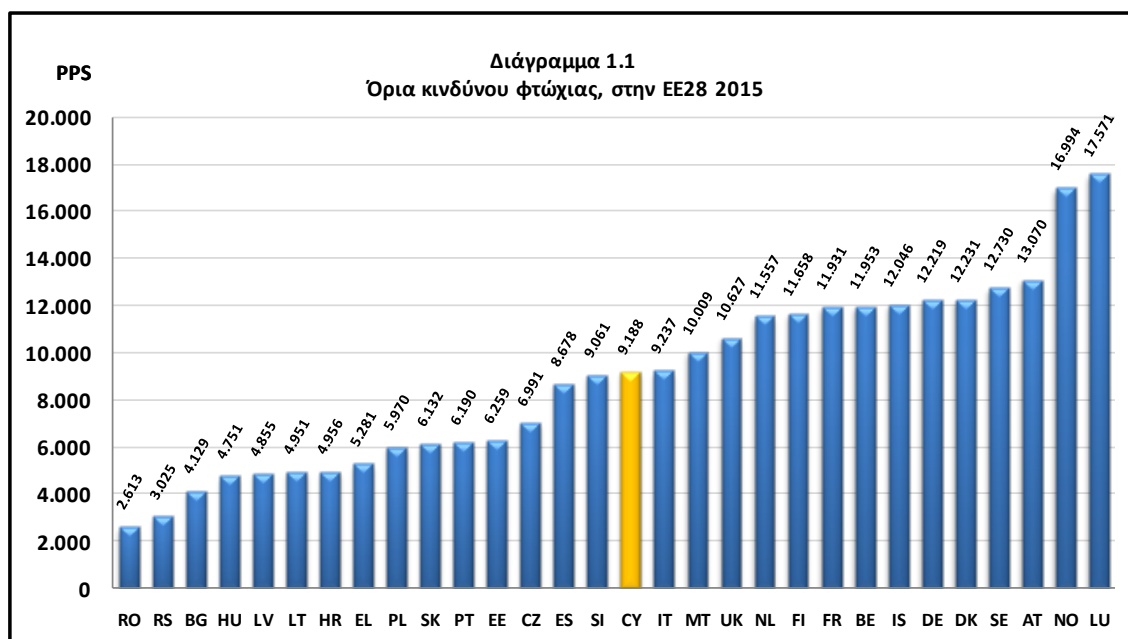
Πληθυσμός που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας είναι το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 0-59 που ζει σε νοικοκυριά στα οποία οι ενήλικες εργάζονται λιγότερο από το 20% της συνολικής εργασίας που θα μπορούσαν να είχαν εργαστεί τον προηγούμενο χρόνο.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

1. Όρια κινδύνου φτώχειας

Από τα στοιχεία της Έρευνας του 2015 προκύπτει ότι το χρηματικό όριο κινδύνου φτώχειας στην Κύπρο ανερχόταν στο ετήσιο ποσό των €8.276 (9.188 PPS³) ανά άτομο και σε €16.944 (18.812 PPS) για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά κάτω των 14 ετών. Τα αντίστοιχα στοιχεία με βάση την Έρευνα του 2014 ήταν €8.640 (9.457 PPS) και €18.418 (20.161 PPS).

Στην ΕΕ⁴ όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1.1, το 2015 η χώρα με το ψηλότερο χρηματικό όριο κινδύνου φτώχειας ανά άτομο ήταν το Λουξεμβούργο με ετήσιο ποσό €21.162 (17.571 PPS), ενώ η Ρουμανία ήταν η χώρα με το χαμηλότερο όριο κινδύνου φτώχειας ανά άτομο με ετήσιο ποσό €1.388 (2.613 PPS). Τα αντίστοιχα ποσά των 2 αυτών χωρών για το 2014 ήταν €20.592 (16.962 PPS και €1.293 (2.408 PPS).

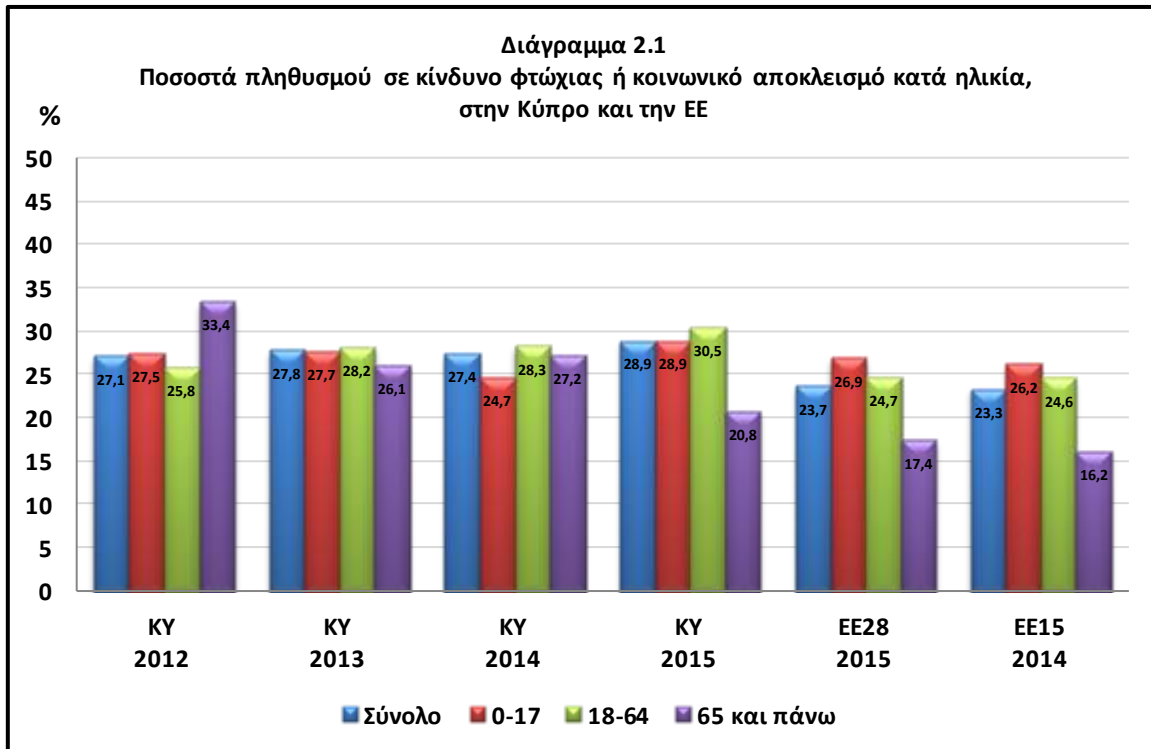

³ PPS είναι τεχνητή νομισματική μονάδα, που εκφράζει τις ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης για σκοπούς συγκρισιμότητας των χωρών μελών.

⁴ ΕΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση με τα 28 κράτη μέλη (ΕΕ28)

2. Ποσοστά πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του 2015, ποσοστό 28,9% του πληθυσμού βρισκόταν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό (244.000 άτομα) σε σχέση με 27,4% το 2014 (234.000 άτομα). Το αντίστοιχο ποσοστό της ΕΕ για το 2015 ήταν 23,7%.

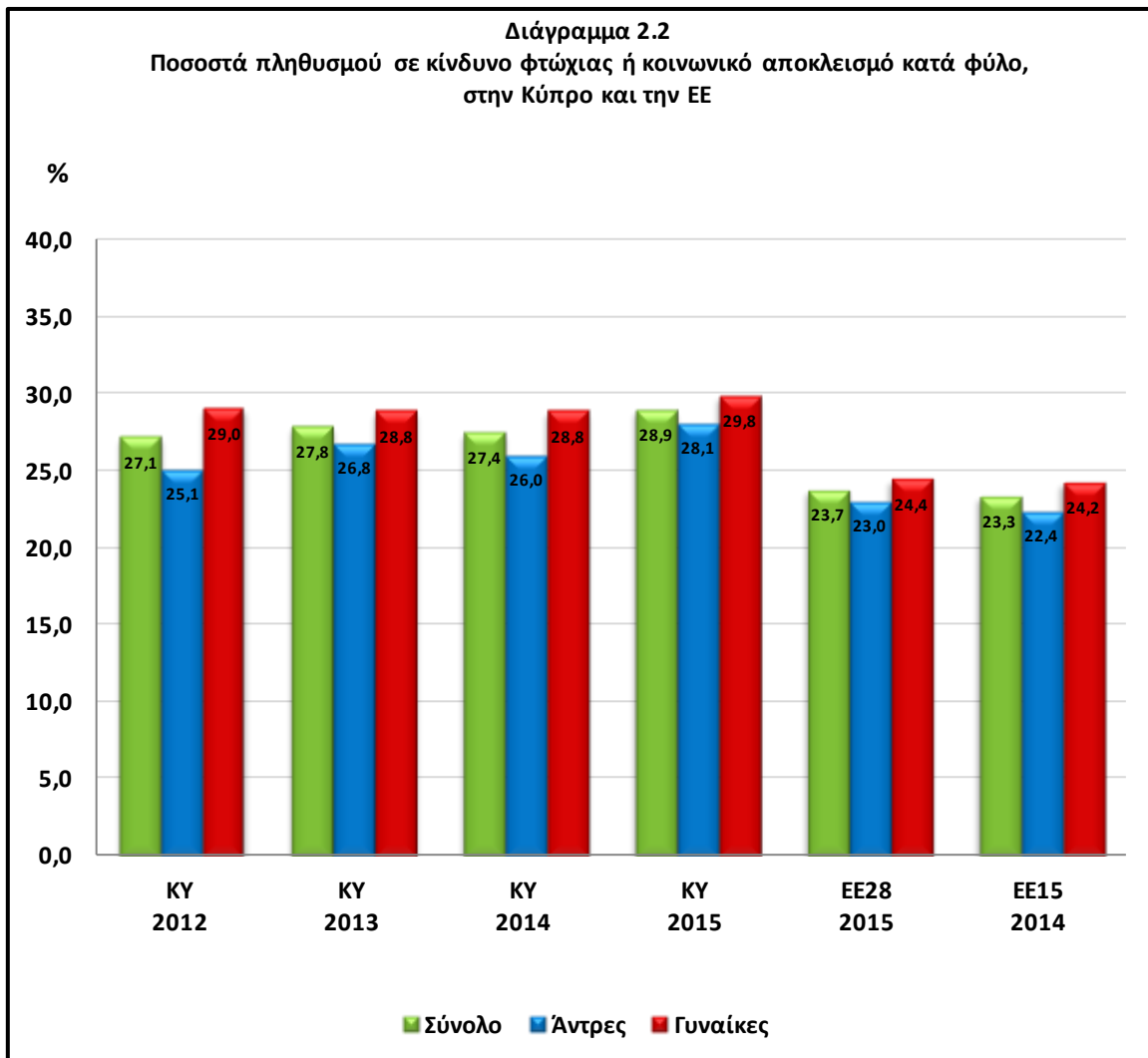

Η πιο ευάλωτη ομάδα στην Κύπρο, ήταν μέχρι και το 2012 αυτή των ατόμων ηλικίας 65 χρονών και πάνω. Από το 2013 και μετά τα δεδομένα ανατράπηκαν, με αποτέλεσμα τα άτομα ηλικίας 65 χρονών και πάνω να έχουν κατά το 2015 το χαμηλότερο ποσοστό, 20,8%. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι από το τέλος του 2011 και μετά άρχισε σταδιακά να μειώνεται το διαθέσιμο εισόδημα του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού (των εργαζομένων). Αποτέλεσμα αυτού ήταν να μειωθεί το χρηματικό όριο κινδύνου φτώχειας. Παρόλο που τα εισοδήματα του εργαζόμενου πληθυσμού μειώθηκαν, τα εισοδήματα των συνταξιούχων παρέμειναν σταθερά με αποτέλεσμα αυτή η μερίδα του πληθυσμού να εμφανίζει μια «σχετική βελτίωση» σε σχέση με τις υπόλοιπες ομάδες.

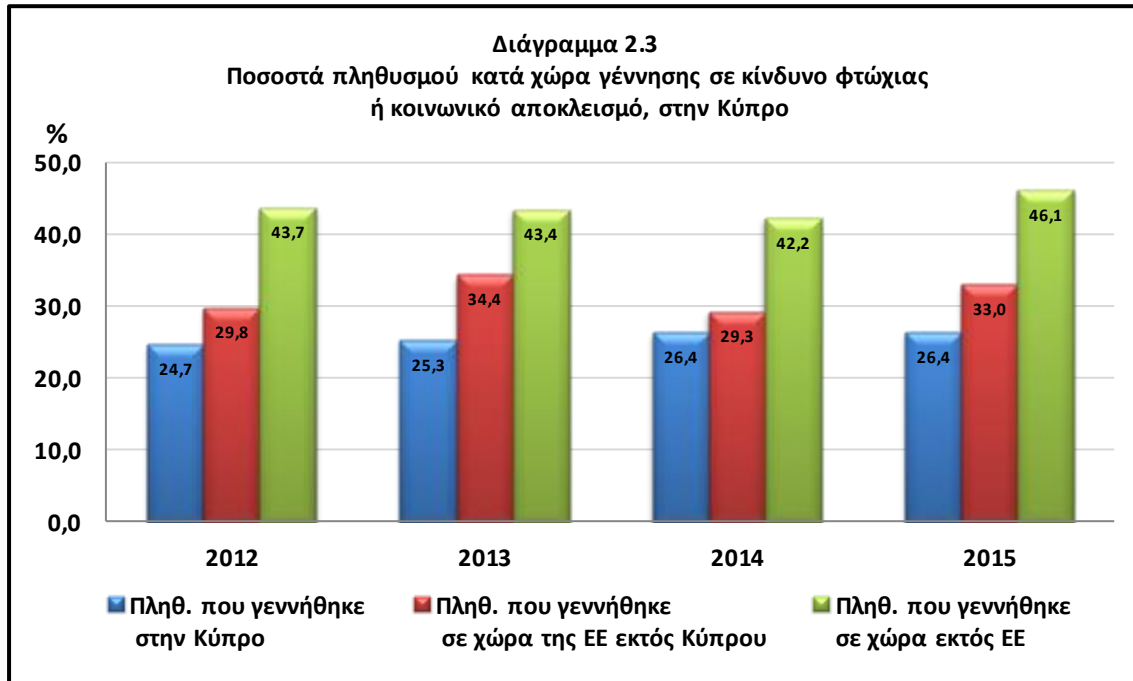
Η πιο ευάλωτη ομάδα από το 2013 και μετά ήταν τα άτομα ηλικίας 18-64, για τα οποία το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού από 25,8% που ήταν το 2012 ανέβηκε

στο 30,5% το 2015. Στην ΕΕ το 2015, η πιο ευάλωτη ομάδα ήταν τα παιδιά ηλικίας κάτω των 18 με ποσοστό, 26,9%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Κύπρο ήταν 28,9%.

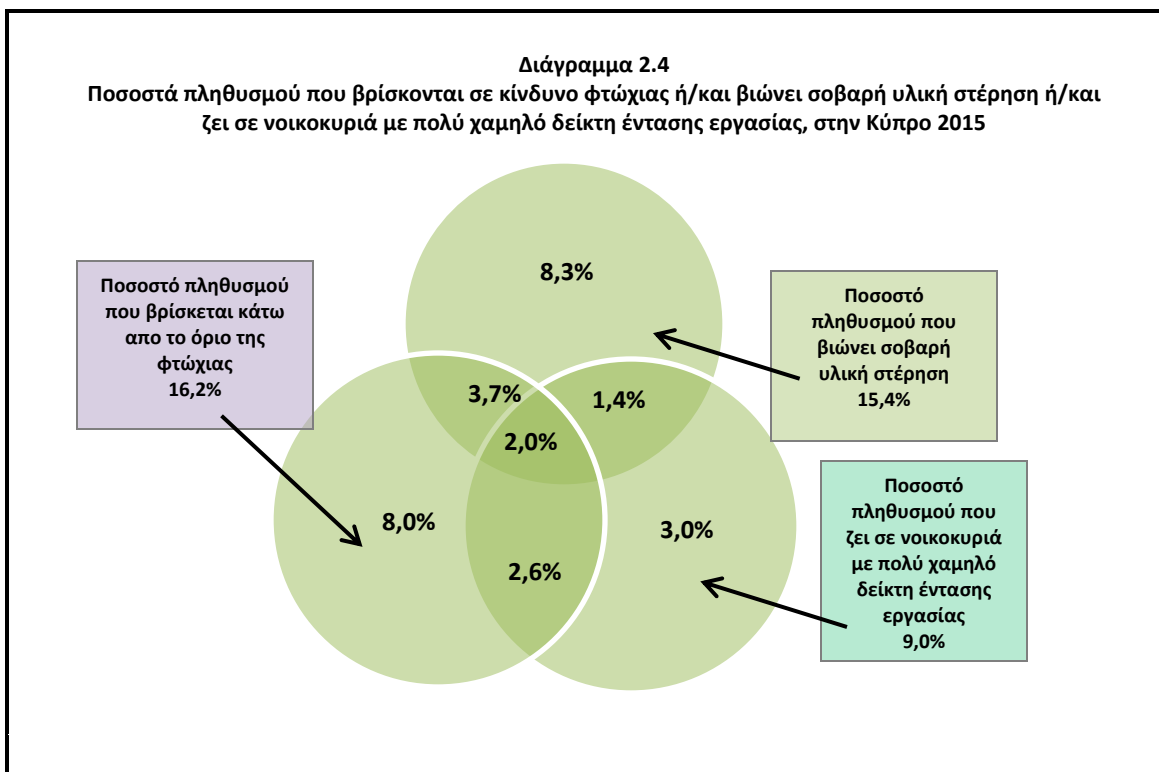
Συγκρίνοντας τα ποσοστά κατά φύλο, φαίνεται ότι οι γυναίκες είναι σε δυσμενέστερη θέση από τους άντρες τόσο στην Κύπρο όσο και στην ΕΕ. Τα ποσοστά των γυναικών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό είναι ψηλότερα από αυτά των αντρών. Συγκεκριμένα, για το 2015 το ποσοστό αυτό ήταν 29,8% σε σχέση με 28,1% για τους άντρες. Τα αντίστοιχα ποσοστά στην ΕΕ για το 2015 ήταν 24,4% για τις γυναίκες και 23,0% για τους άντρες.

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζονται τα ποσοστά του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό που ζει στην Κύπρο κατά χώρα γέννησης. Τα ψηλότερα ποσοστά αντιστοιχούν στον πληθυσμό που ζει στην Κύπρο αλλά έχει γεννηθεί σε τρίτες χώρες εκτός ΕΕ. Συγκεκριμένα, το 2015 το ποσοστό αυτό ήταν 46,1% σε σχέση με 26,4% που αντιστοιχεί στον πληθυσμό που γεννήθηκε στην Κύπρο.

Ο δείκτης κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, όπως έχει αναφερθεί και πιο πριν, έχει τρεις συνιστώσες: τον κίνδυνο φτώχειας, την σοβαρή υλική στέρηση και τον δείκτη πολύ χαμηλής έντασης εργασίας. Στο Διάγραμμα 2.4 που ακολουθεί φαίνεται αναλυτικά η σύνθεση της κάθε συνιστώσας.

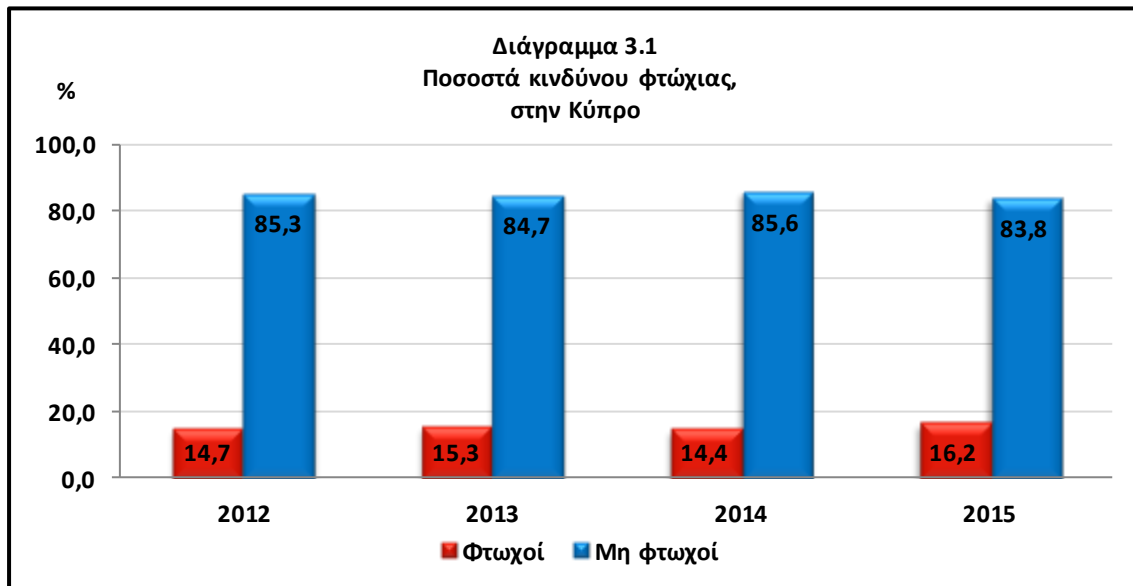
Με βάση το πιο πάνω Διάγραμμα μπορούν να ληφθούν τα ακόλουθα για το ποσοστό 28,9% του πληθυσμού που βιώνει τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό:

- το 8% του πληθυσμού βρισκόταν αποκλειστικά και μόνο κάτω από το όριο φτώχειας χωρίς να βιώνει ταυτόχρονα σοβαρή υλική στέρηση ή να ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη εργασίας,
- το 8,3% ζούσε αποκλειστικά και μόνο σε νοικοκυριά με σοβαρή υλική στέρηση, χωρίς να βρίσκεται κάτω από το όριο φτώχειας, ούτε σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας,
- το 3,0% του πληθυσμού ζούσε αποκλειστικά και μόνο σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας, χωρίς να είναι κάτω από το όριο φτώχειας ή να βιώνει σοβαρή υλική στέρηση,
- το 3,7% ζούσε σε νοικοκυριά που ήταν και κάτω από το όριο φτώχειας, και με σοβαρή υλική στέρηση, αλλά όχι με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας,
- το 2,6% ζούσε σε νοικοκυριά που ήταν και κάτω από το όριο φτώχειας, και με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας, αλλά όχι με σοβαρή υλική στέρηση,
- το 1,4% ζούσε σε νοικοκυριά με σοβαρή υλική στέρηση, με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας, χωρίς να είναι κάτω από το όριο φτώχειας,
- το 2,0% ζούσε σε νοικοκυριά που βίωνε και τις 3 συνιστώσες σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό. Δηλαδή, ζούσε και κάτω από το όριο της φτώχειας, και με σοβαρή υλική στέρηση και με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας .

Στις ενότητες που ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα για κάθε συνιστώσα του δείκτη κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, ξεχωριστά.

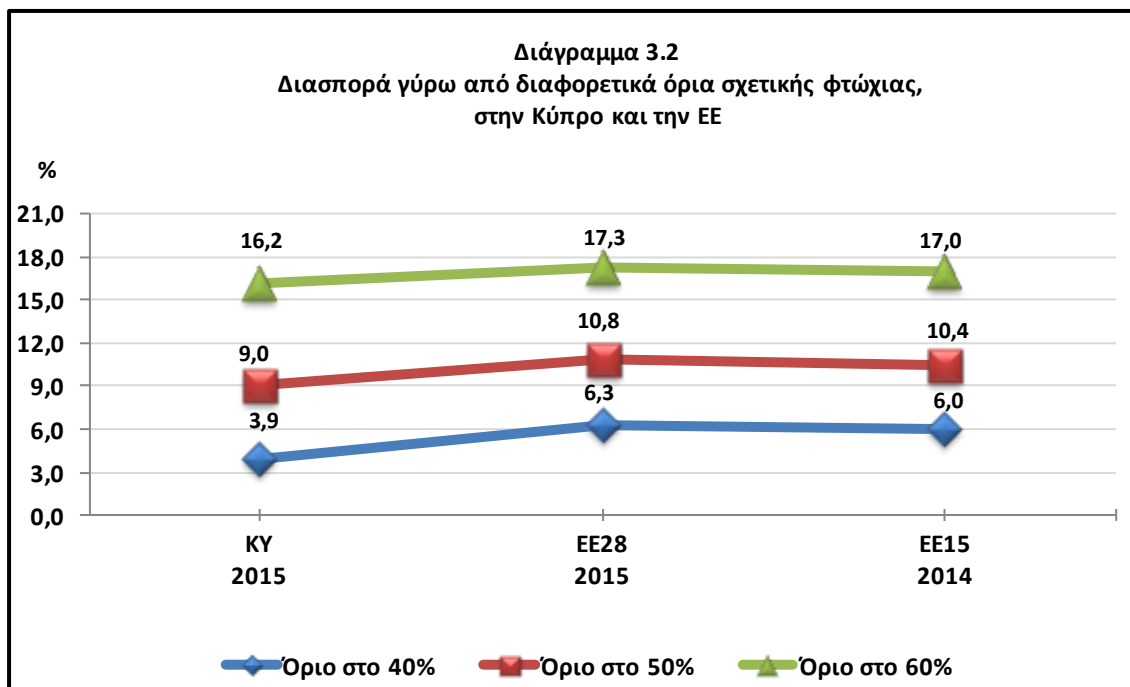
3. Ποσοστά πληθυσμού κάτω από το όριο κινδύνου φτώχειας

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του 2015, ποσοστό 16,2% του πληθυσμού της Κύπρου διέμενε σε νοικοκυριά με εισόδημα κάτω του ορίου φτώχειας δηλαδή κάτω από €8.276 ανά άτομο. Το 2014 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 14,4% και το όριο ήταν €8.640 ανά άτομο. Στην ΕΕ τα αντίστοιχα ποσοστά κινδύνου φτώχειας ήταν 17,3% το 2015 και 17,2% το 2014. Τα πιο πάνω ποσοστά για την Κύπρο αντιστοιχούν σε πληθυσμό 136.899 ατόμων για το 2015 και 123.190 ατόμων το 2014.

Ο κίνδυνος φτώχειας υπολογίζεται συνήθως στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος. Υπάρχουν όμως και εναλλακτικές γραμμές που μπορούν να οριστούν στο 40% ή στο 50% του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος. Τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας για την Κύπρο στο 40% και 50% του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος για το 2015 ήταν 3,9% και 9,0% αντίστοιχα, ενώ το 2014 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 3,3% και 7,8%.

Στο Διάγραμμα 3.2 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία του 2015 για την Κύπρο και την ΕΕ28, και του 2014 για την ΕΕ15.

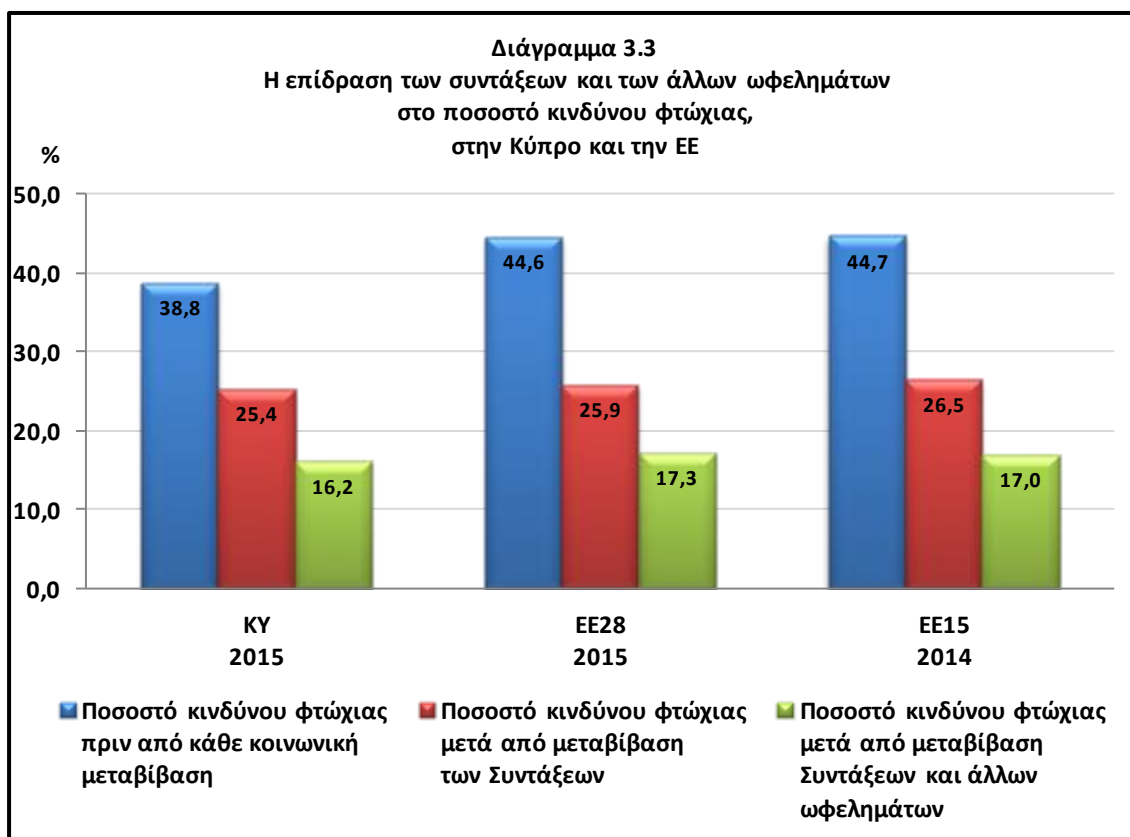

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το πώς οι κοινωνικές παροχές⁵ καθώς και οι συντάξεις επιδρούν πάνω στο μέσο συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών και κατ' επέκταση στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από κάθε κοινωνική μεταβίβαση ήταν 38,8% το 2015. Μετά από τη συμπερίληψη των συντάξεων γήρατος και χηρείας, το ποσοστό αυτό μειώθηκε στο 25,4%. Με συμπερίληψη και των υπολοίπων κοινωνικών παροχών, το ποσοστό μειώθηκε ακόμα περισσότερο, φτάνοντας στο 16,2%. Τα αντίστοιχα ποσά για το 2014 ήταν 36,5%, 24,6% και 14,4%.

Επομένως οι κοινωνικές μεταβιβάσεις επιδρούν θετικά στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας. Το 2015, μείωσαν το ποσοστό αυτό κατά 22,6 ποσοστιαίες μονάδες (13,4% λόγω συντάξεων και 9,2% λόγω των υπόλοιπων κοινωνικών παροχών) και το 2014 κατά 22,1 ποσοστιαίες μονάδες (11,9% λόγω συντάξεων και 10,2% λόγω των υπόλοιπων κοινωνικών παροχών).

Η θετική επίδραση των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών στην ΕΕ είναι ακόμη μεγαλύτερη. Συγκεκριμένα, για το 2015 το ποσοστό κινδύνου φτώχειας από 44,6% μειώνεται στο 17,3% με τις συντάξεις να μειώνουν το ποσοστό κατά 18,7 ποσοστιαίες μονάδες και οι υπόλοιπες κοινωνικές παροχές κατά 8,6 μονάδες (σύνολο κατά 27,3 ποσοστιαίες μονάδες).

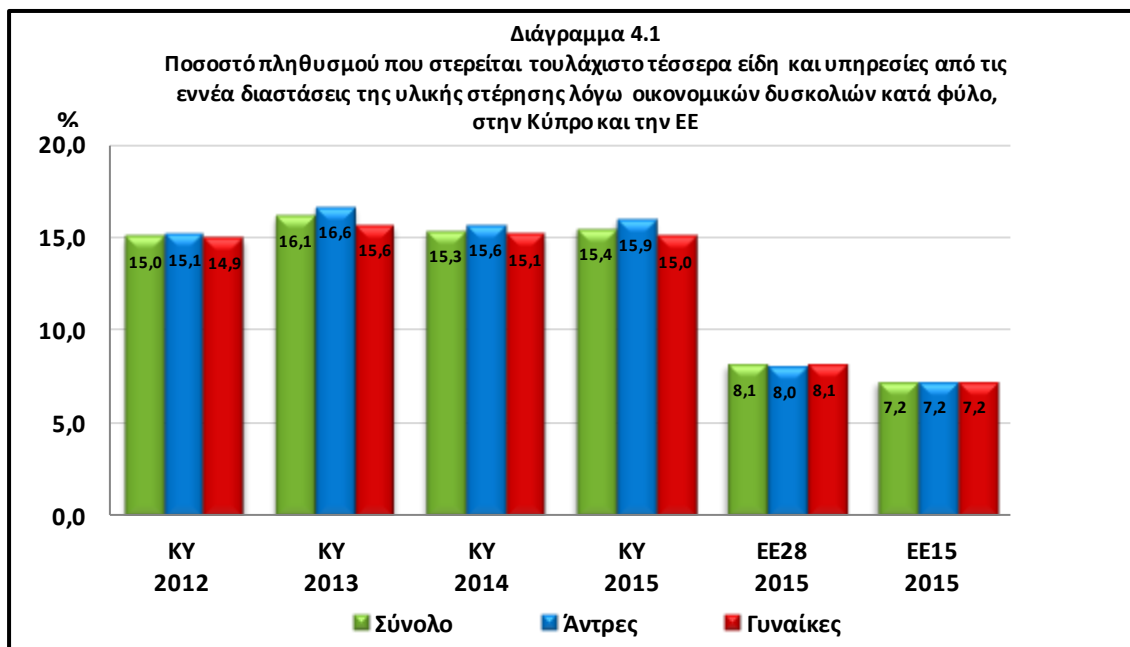
⁵ Κοινωνικές παροχές: Δημόσιο βοήθημα, επίδομα αναπηρίας, επίδομα τέκνου, επίδομα μάνας, επίδομα μητρότητας, επίδομα φροντίδας ηλικιωμένων κ.λπ.

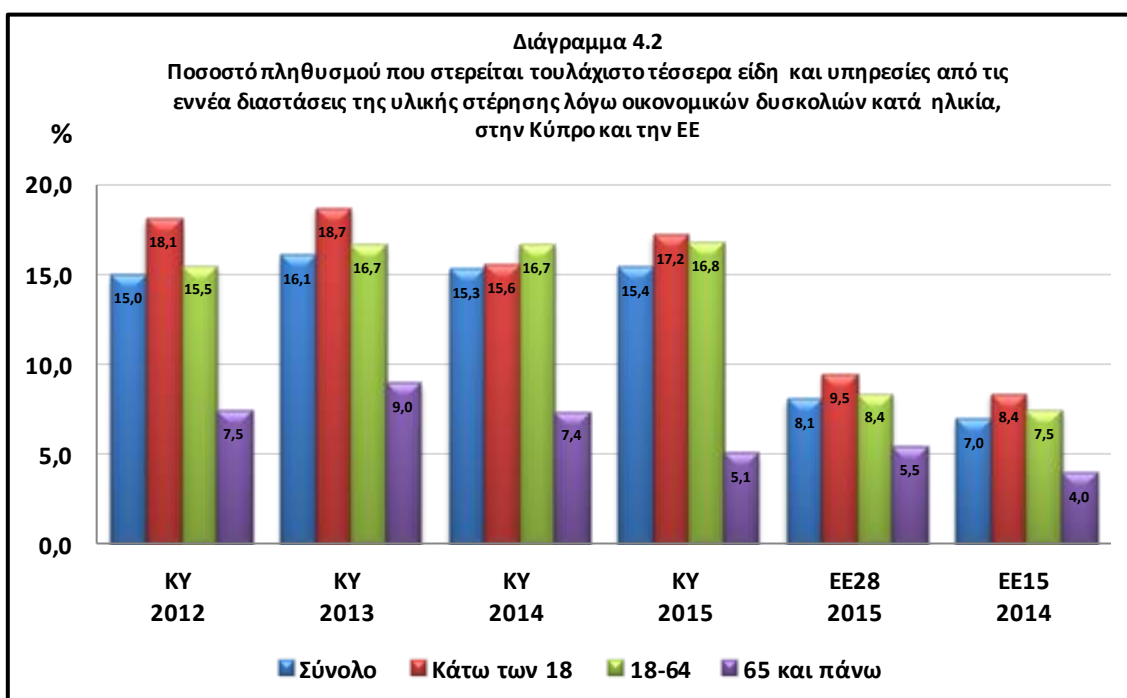
4. Σοβαρή Υλική Στέρηση

Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού όπως αυτό ορίζεται από την EUROSTAT έχει δύο συνιστώσες αυτή της σοβαρής υλικής στέρησης και της πολύ χαμηλής έντασης εργασίας. Η σοβαρή υλική στέρηση παρουσιάζει τον πληθυσμό που ζει σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες σε τουλάχιστον τέσσερις από τις εννέα, συνολικά, διαστάσεις της υλικής στέρησης (βλέπε διαστάσεις στην ενότητα Β). Για το 2015 το 15,4% του πληθυσμού βρισκόταν σε σοβαρή υλική στέρηση (130.000 άτομα) σε σχέση με 15,3% το 2014 (131.000). Το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ για το 2015 ήταν αρκετά χαμηλότερο από αυτό της Κύπρου και ανήλθε στο 8,1%.

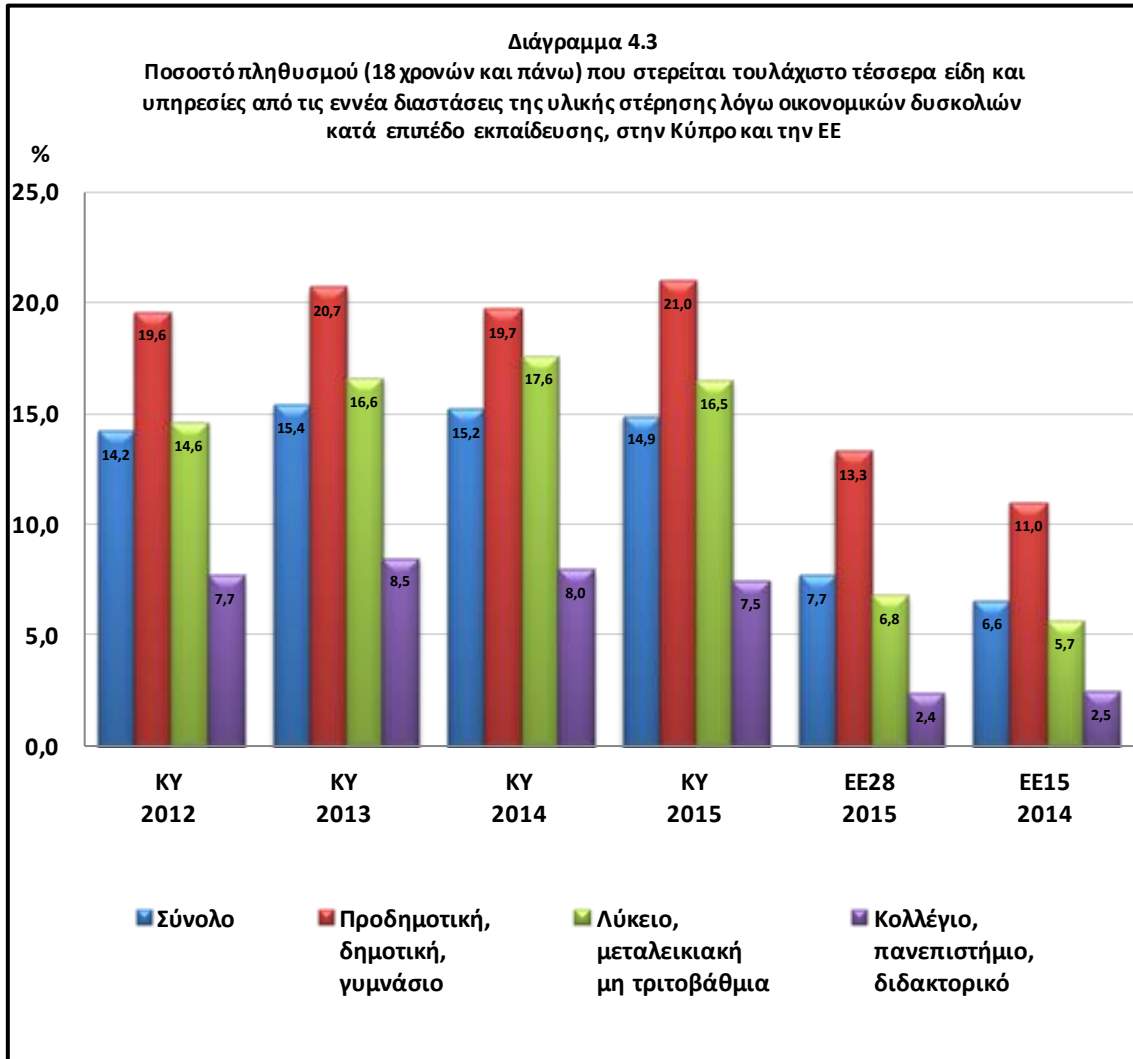
Από το Διάγραμμα 4.1, που αφορά στη σοβαρή υλική στέρηση, φαίνεται ότι στην Κύπρο οι άντρες βρίσκονται σε κάπως δυσμενέστερη θέση από ότι οι γυναίκες, ενώ στην ΕΕ οι άντρες και οι γυναίκες βρίσκονται περίπου στο ίδιο επίπεδο.

Εξετάζοντας τα ποσοστά του πληθυσμού, που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες σε τουλάχιστον τέσσερις από τις εννέα διαστάσεις της υλικής στέρησης, κατά ηλικία βλέπουμε ότι στην Κύπρο το 2015, η πιο ευάλωτη ομάδα είναι τα παιδιά κάτω των 18 χρονών (17,2%), ενώ για το 2014 ήταν η μοναδική χρονιά όπου τα άτομα ηλικίας 18-64 παρουσιάζονται ως τα πιο ευάλωτα με ποσοστό 16,7%. Επίσης παρατηρείται μείωση στα ποσοστά του πληθυσμού άνω των 65 χρονών με σοβαρή υλική στέρηση από 9% το 2013 σε 5,1% το 2015. Για την ΕΕ η πιο ευάλωτη ομάδα για το 2015 ήταν τα παιδιά κάτω των 18 χρονών με ποσοστό 9,5%.

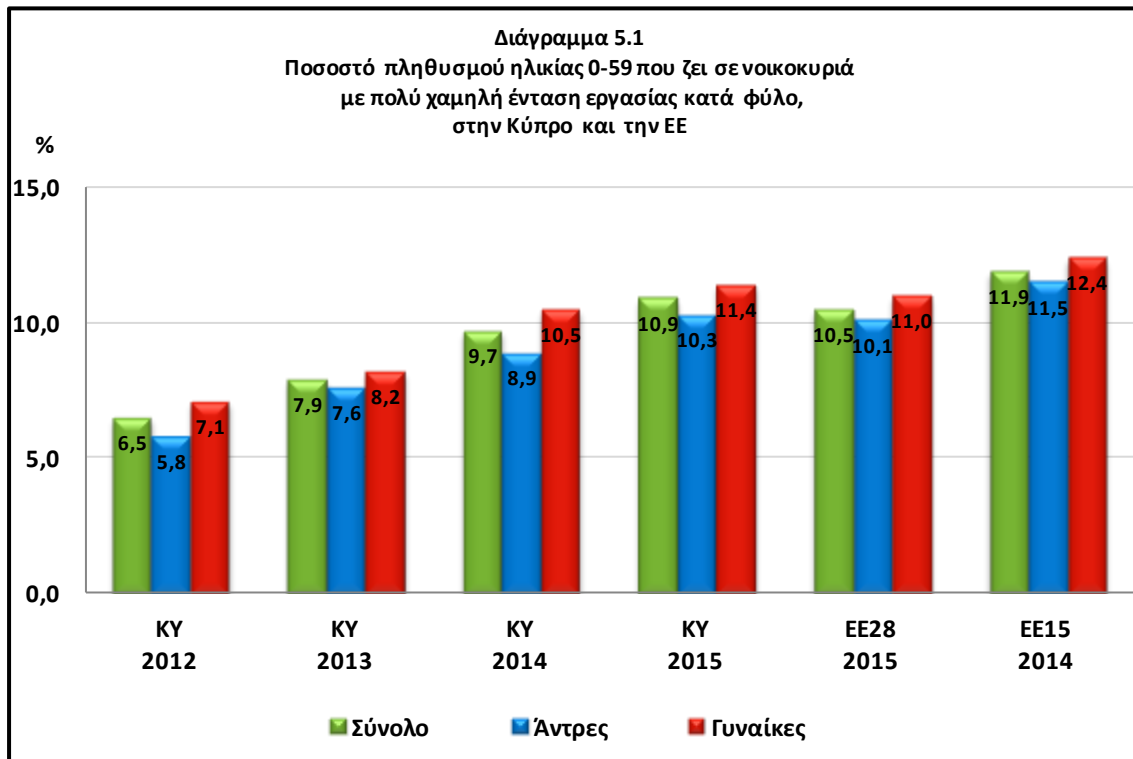

Στο Διάγραμμα 4.3 παρουσιάζονται τα ποσοστά του πληθυσμού ηλικίας 18 χρονών και πάνω, σε σχέση με το φαινόμενο της σοβαρής υλικής στέρησης και το επίπεδο εκπαίδευσης. Όπως θα αναμενόταν άτομα με ψηλότερο μορφωτικό επίπεδο έχουν χαμηλότερα ποσοστά σοβαρής υλικής στέρησης σε σχέση με τα άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Συγκεκριμένα, το 2015 ποσοστό 21,0% του πληθυσμού με πρωτοβάθμια ή γυμνασιακή μόρφωση αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες στις τέσσερις, από τις εννέα διαστάσεις της υλικής στέρησης, σε σύγκριση με 7,5% των ατόμων με τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η ίδια τάση επικρατεί και στην ΕΕ όπου το 2015 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 13,3% και 2,4%.

5. Πληθυσμός που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας

Η δεύτερη συνιστώσα του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού όπως ήδη έχει αναφερθεί προηγουμένως είναι το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 0-59 που ζει σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας. Η ένταση εργασίας του νοικοκυριού ορίζεται ως ο λόγος του συνόλου των μηνών που όλα τα μέλη του νοικοκυριού, ηλικίας 18-64 χρονών (εξαιρουμένων των εξαρτημένων παιδιών), εργάστηκαν τον προηγούμενο χρόνο, ως προς το σύνολο των μηνών που θεωρητικά θα έπρεπε να είχαν εργαστεί. Αν το αποτέλεσμα αυτό είναι μικρότερο ή ίσο του 20% τότε το νοικοκυριό θεωρείται ότι έχει πολύ χαμηλό δείκτη εργασίας. Για την Κύπρο το ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 0-59, που ζούσε σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλό δείκτη έντασης εργασίας παρουσιάζει σημαντική αύξηση από 6,5% που ήταν το 2012 σε 10,9% το 2015. Για την ΕΕ το 2015 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 10,5%. Τα ποσοστά κατά φύλο, τόσο στην Κύπρο όσο και στην ΕΕ, καταδεικνύουν ότι οι γυναίκες είναι σε δυσμενέστερη θέση από τους άντρες.

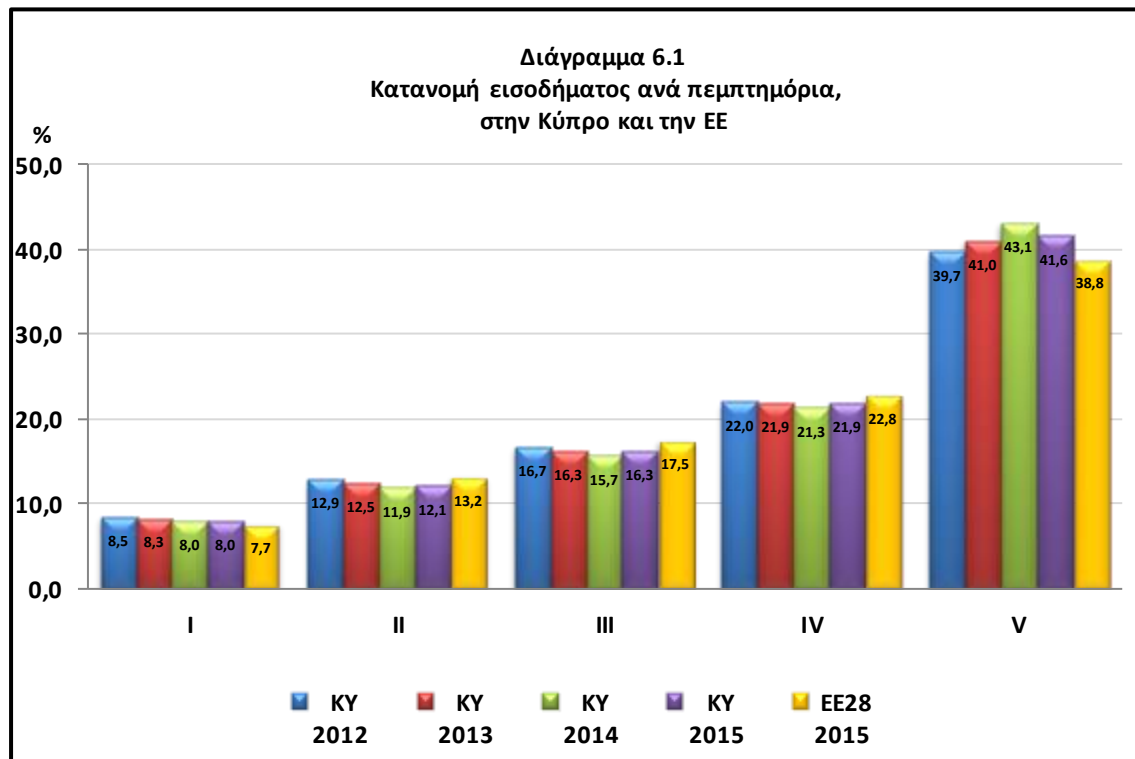

6. Οικονομική ανισότητα

Τα στοιχεία και η ανάλυση που ακολουθούν βοηθούν στη μελέτη της κατανομής του εισοδήματος και κατ' επέκταση στη μελέτη της οικονομικής ανισότητας. Να αναφέρουμε ότι το μέσο ετήσιο καθαρό διαθέσιμο εισόδημα του νοικοκυριού το 2015 ήταν €29.959 και το αντίστοιχο ποσό το 2014 ήταν €33.052. Η οικονομική ανισότητα εκφράζεται, κυρίως, με το δείκτη κατανομής εισοδήματος σε πεμπτημόρια (S80/S20) και το δείκτη κατανομής εισοδήματος, συντελεστής Gini.

6.1. Συντελεστής S80/S20

Η κατανομή των εισοδημάτων ανά πεμπτημόρια πληθυσμού γίνεται χωρίζοντας τον πληθυσμό σε 5 ομάδες ίσου μεγέθους. Στη συνέχεια εξετάζουμε το μερίδιο του συνολικού εισοδήματος⁶ της κάθε ομάδας ως προς το σύνολο των εισοδημάτων ολόκληρου του πληθυσμού. Στο πρώτο πεμπτημόριο, δηλαδή το 20% του φτωχότερου πληθυσμού, κατανεμήθηκε το 2015 το 8,0% του συνολικού εισοδήματος, το οποίο ήταν στο ίδιο επίπεδο με το 2014. Τα αντίστοιχα αποτελέσματα για το 20% του πλουσιότερου πληθυσμού (5ο πεμπτημόριο) ήταν 41,6% το 2015 και 43,1% το 2014. Το 2015, τα αντίστοιχα ποσοστά για την ΕΕ ήταν 7,7% και 38,8%.

⁶ Εισόδημα αναφέρεται στο ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα

Με βάση την πιο πάνω κατανομή ο δείκτης S80/S20, που εξετάζει το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού προς το εισόδημα του φτωχότερου 20% του πληθυσμού, κυμάνθηκε το 2015 στο 5,2. Δηλαδή το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού ήταν 5,2 φορές ψηλότερο από το εισόδημα του φτωχότερου 20% του πληθυσμού. Το 2014 ο ίδιος δείκτης ήταν 5,4. Για την ΕΕ το 2015 ο δείκτης S80/S20 ήταν στο ίδιο επίπεδο με την Κύπρο, δηλαδή 5,1.

Στον Πίνακα 6.1 που ακολουθεί, παρουσιάζονται αναλυτικά το μέσο, το διάμεσο και το μερίδιο του καθαρού ισοδύναμου εισοδήματος ανά πεμπτημόριο. Από τα αποτελέσματα παρατηρείται συνεχής μείωση του καθαρού εισοδήματος του πληθυσμού.

Πίνακας 6.1

**Μερίδιο, Μέσο και Διάμεσο καθαρό ισοδύναμο εισόδημα,
ανά πεμπτημόριο – Δείκτης S80/S20, στην Κύπρο:**

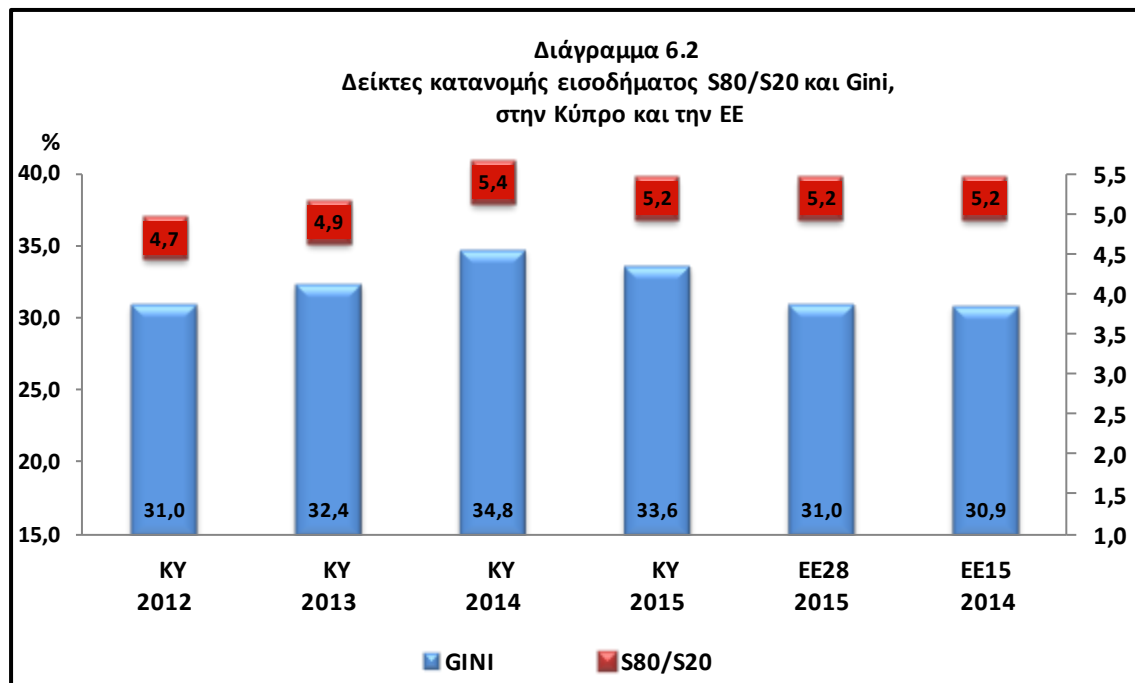
Έτος	Πεμπτημόριο Εισοδήματος	% Ποσοστό Συνολικού Ισοδύναμου Εισοδήματος	€ Μέσο Ισοδύναμο Εισόδημα	€ Διάμεσο Ισοδύναμο Εισόδημα	Δείκτης S80/S20
2012	Σύνολο	100,0	20.218	16.927	4,7
	1	8,5	8.610	9.004	
	2	12,9	13.084	13.189	
	3	16,8	16.933	16.927	
	4	22,0	22.282	22.138	
	5	39,7	40.161	33.615	
2013	Σύνολο	100,0	19.426	15.866	4,9
	1	8,3	8.113	8.340	
	2	12,5	12.117	12.064	
	3	16,3	15.874	15.866	
	4	21,9	21.233	21.073	
	5	41,0	39.754	32.482	
2014	Σύνολο	100,0	18.418	14.400	5,4
	1	8,0	7.384	7.712	
	2	11,9	10.933	10.902	
	3	15,7	14.521	14.400	
	4	21,3	19.615	19.579	
	5	43,1	39.593	30.329	
2015	Σύνολο	100,0	16.944	13.793	5,2
	1	8,0	6.780	7.133	
	2	12,1	10.281	10.230	
	3	16,3	13.827	13.779	
	4	21,9	18.563	18.388	
	5	41,6	35.251	28.242	

6.2. Συντελεστής Gini

Ενώ ο δείκτης S80/S20 επηρεάζεται από αλλαγές μόνο στο 1ο και 5ο πεμπτημόριο, ο συντελεστής Gini επηρεάζεται από τη συνολική κατανομή του εισοδήματος και επομένως μας δίνει μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

Σύμφωνα με το συγκεκριμένο δείκτη, αν επικρατεί πλήρης ισότητα (δηλαδή, όλα τα άτομα έχουν το ίδιο εισόδημα) τότε ο συντελεστής Gini είναι 0, ενώ αν υπάρχει πλήρης ανισότητα (δηλαδή, όλο το εθνικό εισόδημα είναι συγκεντρωμένο στα χέρια ενός ατόμου) τότε ο συντελεστής θα είναι 1. Αύξηση στην τιμή του συντελεστή Gini, συνεπάγεται και αύξηση της ανισότητας.

Από την Έρευνα του 2015 για την Κύπρο ο συντελεστής Gini υπολογίστηκε στο 33,6% και το 2014 στο 34,8%. Στην ΕΕ28 οι αντίστοιχοι συντελεστές ήταν 31,0% και 30,9%.

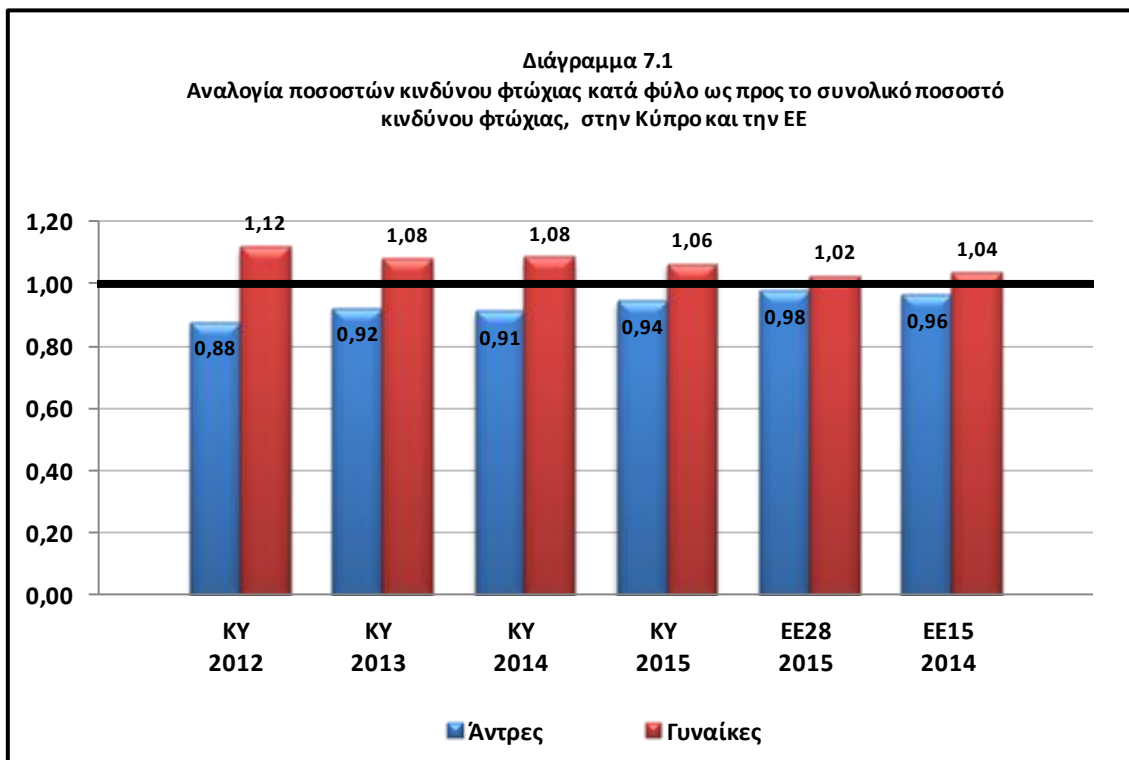

Παρόλο που για το 2015 ο δείκτης Gini παραμένει πιο ψηλά από τον αντίστοιχο της ΕΕ28, εντούτοις παρουσιάζει, όπως και ο δείκτης S80/S20, μικρή βελτίωση σε σχέση με το 2014.

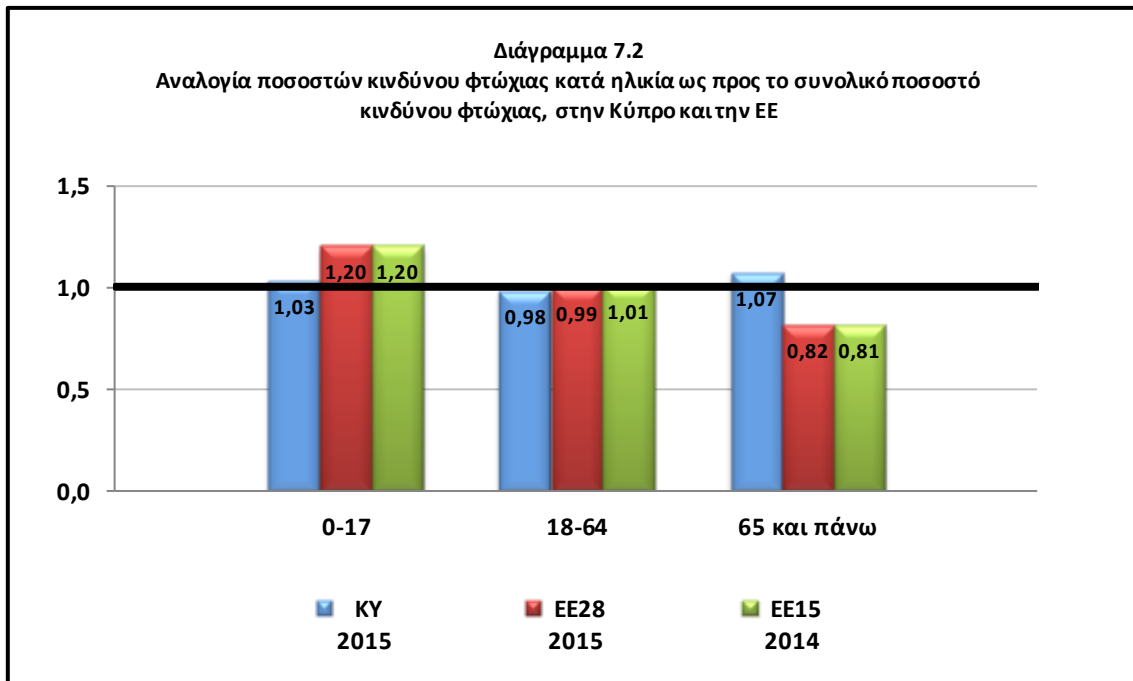
7. Διαφοροποίηση του κινδύνου φτώχειας κατά φύλο, ηλικία, και ασχολία

Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζεται η διαφοροποίηση του ποσοστού κινδύνου φτώχειας σε σχέση με διάφορα χαρακτηριστικά του πληθυσμού και των νοικοκυριών. Η βάση για κάθε έτος είναι το ποσοστό κινδύνου φτώχειας του συνόλου του πληθυσμού. Επομένως, για τα έτη 2014 και 2015, το μέτρο σύγκρισης είναι το 14,4% και το 16,2%, αντίστοιχα. Η βάση παρουσιάζεται στα σχεδιαγράμματα που ακολουθούν με την οριζόντια γραμμή που τέμνει τον κάθετο άξονα στη μονάδα.

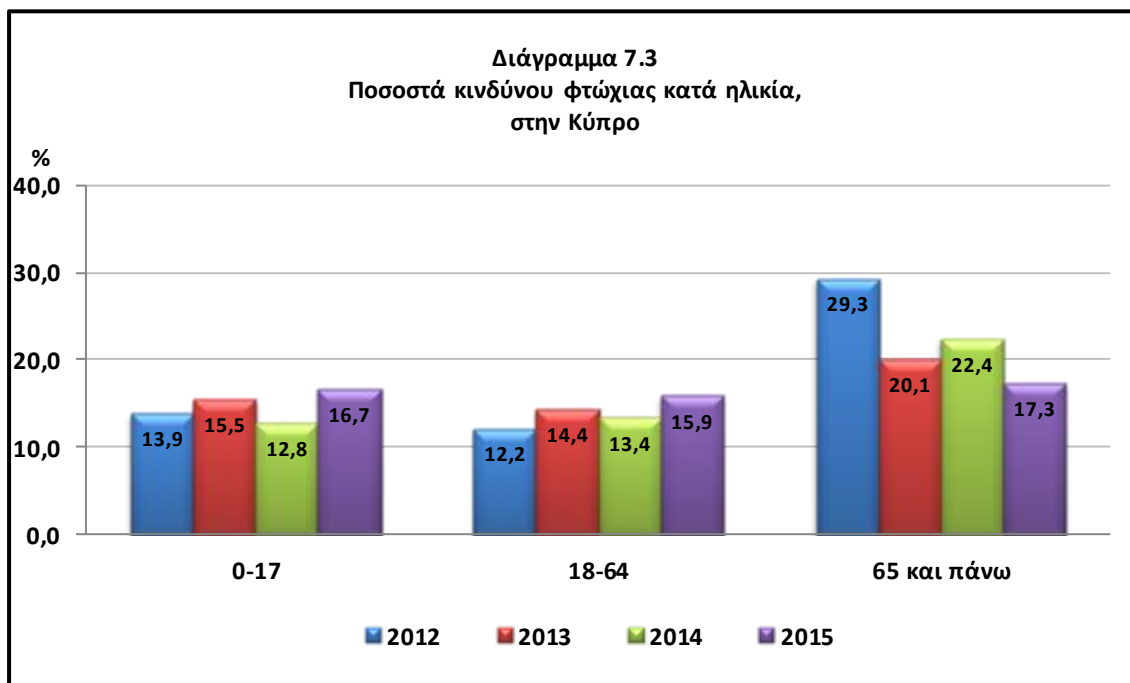
Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας είναι ψηλότερο στις γυναίκες σε σχέση με τους άντρες. Για το 2015, στην Κύπρο, το 17,2% των γυναικών ήταν κάτω από το όριο της φτώχειας ενώ των αντρών το ποσοστό αυτό ανερχόταν στο 15,3%. Για το 2014, το ποσοστό των γυναικών που ήταν κάτω από το όριο της φτώχειας ήταν 15,6% ενώ των αντρών το ποσοστό ήταν 13,1%. Επομένως το 2015 το ποσοστό κινδύνου φτώχειας στις γυναίκες ήταν κατά 1,06 φορές πιο ψηλό από το ποσοστό κινδύνου φτώχειας του συνολικού πληθυσμού, ενώ στους άντρες ήταν χαμηλότερο κατά 0,94 φορές. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται σε όλη την ΕΕ όπου η διαφορά μεταξύ των δύο φύλων είναι μικρότερη. Οι αναλογίες αυτές φαίνονται στο Διάγραμμα 7.1.

Στα Διαγράμματα 7.2 και 7.3 που ακολουθούν φαίνεται ότι στην Κύπρο η πιο ευάλωτη ομάδα πληθυσμού, σε σχέση με το ποσοστό κινδύνου φτώχειας, συνεχίζει να είναι τα άτομα ηλικίας 65 χρονών και πάνω. Κατά το 2015, το σχετικό ποσοστό της ομάδας αυτής ήταν 17,3%. Παρόλο που η συγκεκριμένη ομάδα παραμένει η πιο ευάλωτη, εντούτοις το ποσοστό της παρουσιάζει μια συνεχή μείωση. Τα τέσσερα τελευταία χρόνια ο δείκτης αυτός για τα άτομα 65 χρονών και πάνω, μειώθηκε σχεδόν κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες. Σ' αυτό συντέινε το γεγονός ότι τα εισοδήματα των συνταξιούχων τα τελευταία χρόνια έμειναν σταθερά ή παρουσίασαν ελάχιστη μείωση, ενώ από το τέλος του 2011 και μετά τα εισοδήματα του υπόλοιπου πληθυσμού παρουσιάζουν σταδιακή μείωση. Αντίθετα με το τι συμβαίνει στην Κύπρο, στις χώρες της ΕΕ η πιο ευάλωτη ομάδα του πληθυσμού είναι τα παιδιά (ηλικίας 0-17).

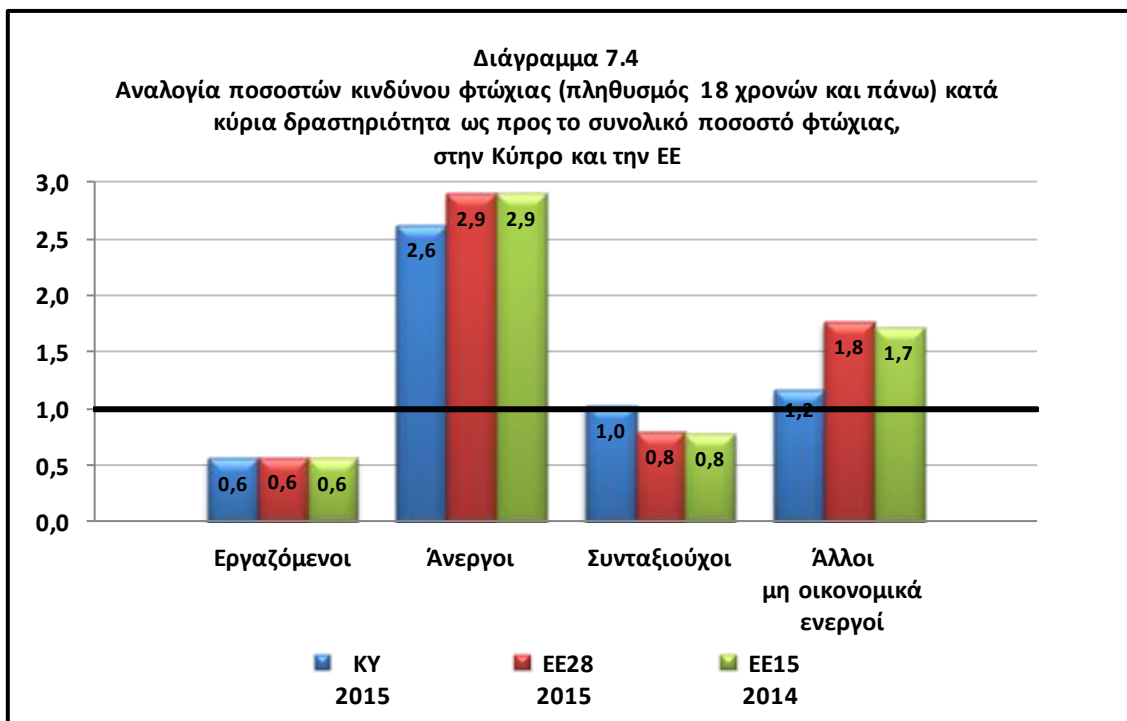
Στο επόμενο διάγραμμα (Διάγραμμα 7.3), παρουσιάζονται τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας στην Κύπρο κατά ηλικία, για τα έτη 2012 μέχρι 2015. Παρατηρούμε ότι το ποσοστό κινδύνου φτώχειας κατά το 2015 αυξάνεται τόσο στις ηλικίες 0-17 όσο και στις ηλικίες 18-64. Αυτό οφείλεται στη μείωση των εισοδημάτων των ατόμων κάτω των 65 χρονών, κατά το 2014 (οικονομικό έτος αναφοράς για την έρευνα το 2015). Αντίθετα, το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των ατόμων 65 χρονών και πάνω παρουσιάζει πτωτική τάση και από 29,3% το 2012, πέφτει στο 17,3% το 2015.

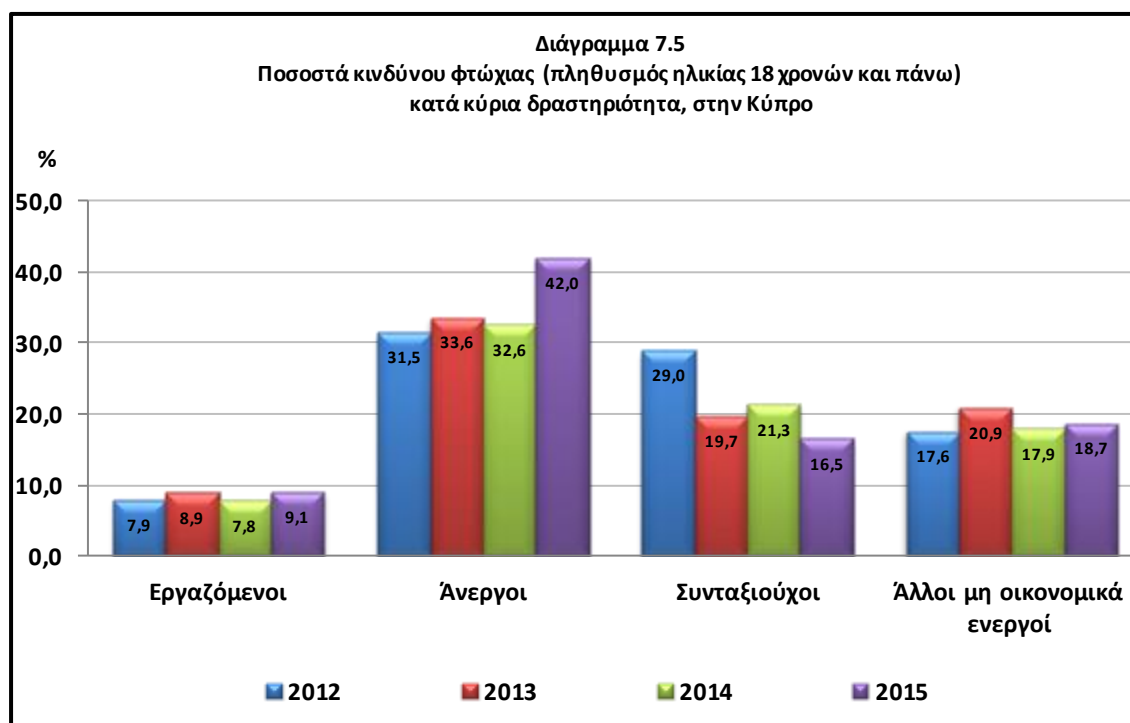
Εξετάζοντας τα ποσοστά του κινδύνου φτώχειας ως προς την κύρια δραστηριότητα των ατόμων, η ομάδα του πληθυσμού με τις λιγότερες πιθανότητες να βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας είναι οι εργαζόμενοι τόσο στην Κύπρο όσο και στην ΕΕ. Συγκεκριμένα το 2015 το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των εργαζομένων ως προς το ποσοστό κινδύνου φτώχειας του συνόλου του πληθυσμού ήταν στο 0,6 τόσο στην Κύπρο όσο και στην ΕΕ.

Αντίθετα η ομάδα του πληθυσμού με τη μεγαλύτερη πιθανότητα να βρίσκεται κάτω από το όριο φτώχειας στην Κύπρο είναι οι άνεργοι όπου το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ήταν 2,2 φορές ψηλότερο από το ποσοστό του συνολικού πληθυσμού. Το πιο πάνω αποτέλεσμα είναι αντίστοιχο με την τάση που επικρατεί στην ΕΕ όπου η ομάδα των ανέργων έχει τη μεγαλύτερη πιθανότητα να βρίσκεται κάτω από το όριο φτώχειας. Η ομάδα των συνταξιούχων⁷ είναι σε καλύτερη θέση από τις ομάδες των ανέργων και των άλλων μη οικονομικά ενεργών ατόμων τόσο στην Κύπρο όσο και στην ΕΕ. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των συνταξιούχων το 2015 στην ΕΕ ήταν 0,8 φορές χαμηλότερο από το συνολικό ποσοστό κινδύνου φτώχειας, ενώ αντίστοιχα στην Κύπρο ήταν στο ίδιο επίπεδο με το συνολικό ποσοστό κινδύνου φτώχειας. Οι συνταξιούχοι στην Κύπρο είναι σε χειρότερη θέση από τις ομάδες των εργαζομένων.

⁷ Συνταξιούχοι είναι όλα τα άτομα που τους περισσότερους μήνες του έτους αναφοράς λάμβαναν κάποιου είδους σύνταξη (ανεξαρτήτως ηλικίας) είτε είναι σύνταξη γήρατος, είτε είναι σύνταξη χηρείας, είτε είναι σύνταξη αναπηρίας / ανικανότητας

Στο Διάγραμμα 7.5 παρουσιάζονται τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας κατά κύρια δραστηριότητα στην Κύπρο για τα έτη 2012 - 2015. Όπως παρατηρείται, το ποσοστό για τους συνταξιούχους παρουσιάζει μείωση σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, ενώ η κατηγορία των ανέργων, η οποία έχει και το ψηλότερο ποσοστό κινδύνου φτώχειας, παρουσιάζει μια συνεχή αύξηση.

8. Χάσμα κινδύνου φτώχειας

Ο δείκτης αυτός εξετάζει το φαινόμενο της σχετικής φτώχειας σε σχέση με το μέγεθος της έτσι ώστε να μετρηθεί ο βαθμός σοβαρότητας του προβλήματος. Με άλλα λόγια ο δείκτης αυτός μετρά πόσο «φτωχοί» είναι οι φτωχοί και ονομάζεται χάσμα κινδύνου φτώχειας. Στην Κύπρο το 2015, το χάσμα φτώχειας, ως ποσοστό του ορίου φτώχειας ήταν στο 19,8% ενώ το 2014 ήταν 18,5%. Αυτό σημαίνει ότι το 2015, το 50% των ατόμων που βρισκόταν κάτω από το όριο φτώχειας λάμβανε ετήσιο εισόδημα μεγαλύτερο από €6.637⁸ (δηλαδή πέραν από 80,2% του ορίου φτώχειας) ενώ το υπόλοιπο 50% των σχετικά φτωχών το ετήσιο εισόδημα τους ήταν λιγότερο από €6.637. Το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ το 2015 ήταν 24,9%.

9. Κίνδυνος φτώχειας υπολογιζόμενος με το όριο φτώχειας του έτους 2008 συν τον πληθωρισμό 2008-2015

Το χρηματικό όριο φτώχειας όταν αυτό υπολογιστεί με βάση το 2008 (60% του διάμεσου εισοδήματος του 2008 εκφρασμένο σε τιμές του 2015 με βάση τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή) ανέρχεται στις €10.388⁹. Το ποσό αυτό είναι κατά 25,5% μεγαλύτερο του πραγματικού ορίου φτώχειας που ίσχυε το 2015 (€8.276). Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για το 2015 υπολογιζόμενο με βάση το χρηματικό όριο που προκύπτει από το 2008, αυξάνεται από 16,2% σε 35,1%.

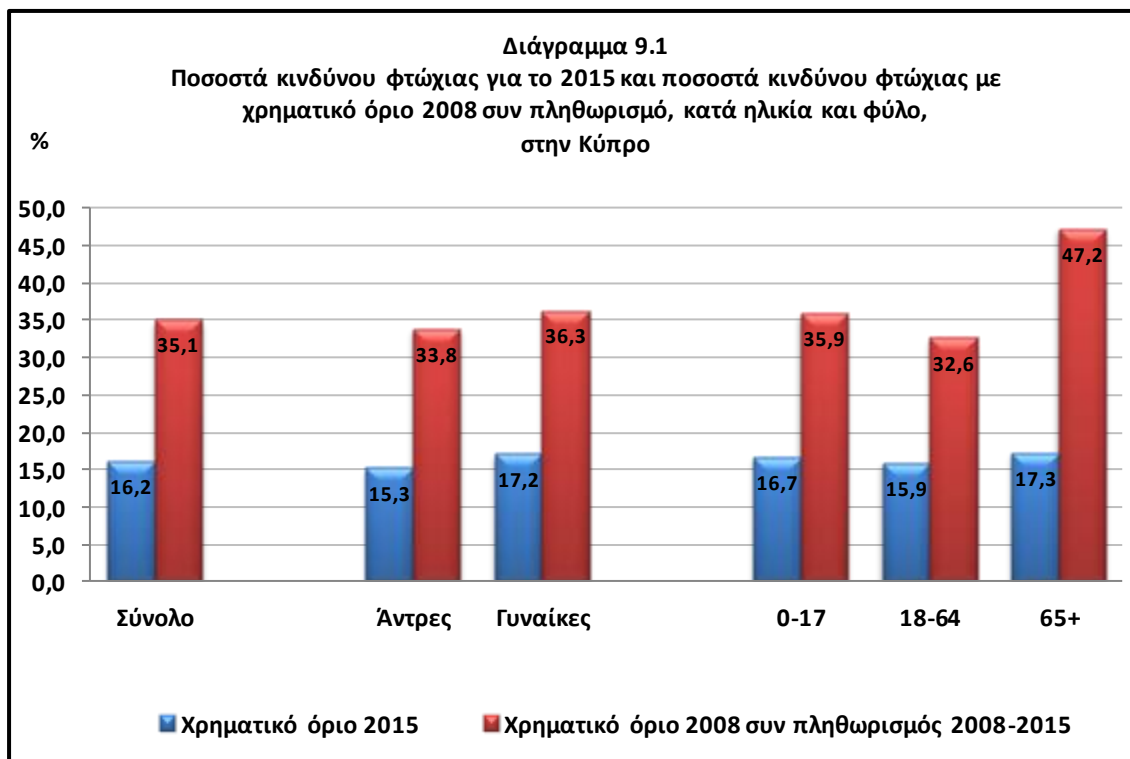
Πιο αναλυτικά, παρατηρείται ότι το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για τους άντρες αυξάνεται από 15,2% σε 33,8% και για τις γυναίκες από 17,2% σε 36,3% (διάγραμμα 9.1).

Μελετώντας τις διαφοροποιήσεις στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας με βάση τις ηλικίες, παρατηρείται αύξηση περίπου 19 ποσοστιαίων μονάδων στις ηλικίες 0-17, σχεδόν 17 ποσοστιαίων μονάδων στις ηλικίες 18-64 και 30 περίπου ποσοστιαίων μονάδων στις ηλικίες των 65 χρονών και πάνω.

Τα πιο πάνω επιβεβαιώνουν ότι υπάρχει επιδείνωση στα εισοδήματα του πληθυσμού και κατ' επέκταση στις συνθήκες διαβίωσης.

⁸ Το όριο φτώχειας για την Κύπρο το 2015 ήταν €8.276. Το 80,2% των €8.276 είναι €6.637

⁹ Το όριο φτώχειας το 2008 ήταν €9.614 και ο μέσος ετήσιος δείκτης τιμών καταναλωτή για το 2015 με βάση το 2008 ήταν 108,05. Άρα €9.614*1,0805= €10.388.

10. Δείκτες συνθηκών διαβίωσης και ποιότητα ζωής

Οι πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν στοιχεία που αφορούν στον κοινωνικό αποκλεισμό αλλά έχουν ως στόχο να αναλύσουν το φαινόμενο από την άποψη της στέρησης βασικών αγαθών και υπηρεσιών. Βασικά αγαθά και υπηρεσίες που σχετίζονται με τις συνθήκες στέγασης, την ποιότητα ζωής, την υγεία, την εκπαίδευση, την αδυναμία αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις, τις δαπάνες στέγασης, τις δυσκολίες ανταπόκρισης σε ορισμένες πληρωμές κ.λπ. Σκοπός είναι να δοθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής που επικρατεί σήμερα στην Κύπρο, τόσο για το σύνολο του πληθυσμού όσο και για τις ειδικές κατηγορίες του πληθυσμού που είναι κάτω και πάνω από το όριο φτώχειας.

Μελετώντας τον Πίνακα 10.1 ο οποίος αναφέρεται στις χρονιές 2012-2015, παρατηρείται ότι η μεγαλύτερη οικονομική δυσκολία που είχε να αντιμετωπίσει ο πληθυσμός αφορούσε στην πληρωμή μιας βδομάδας διακοπών, καθώς και στην αντιμετώπιση εκτάκτων, αλλά αναγκαίων δαπανών. Η μικρότερη οικονομική δυσκολία παρατηρείται στην εξασφάλιση διατροφής που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κρέας, ψάρι ή ισοδύναμο χορτοφαγικό γεύμα. Τα αντίστοιχα ποσοστά ανάμεσα στον πληθυσμό που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ήταν πολύ μεγαλύτερα από τα ποσοστά του πληθυσμού εκτός κινδύνου φτώχειας.

Πίνακας 10.1

Ποσοστό πληθυσμού που δήλωσε οικονομική αδυναμία για πληρωμή ορισμένων καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών, στην Κύπρο

Οικονομική αδυναμία για:	Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Αντιμετώπιση έκτακτων, αλλά αναγκαίων δαπανών (€849 για το 2012, €860 για το 2013, €846 για το 2014 και €794 για το 2015)	2012	50,50	80,70	45,30
	2013	54,34	86,79	48,46
	2014	56,79	87,13	55,18
	2015	60,55	90,45	54,75
Πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών	2012	52,30	80,80	47,40
	2013	56,83	86,49	51,45
	2014	58,88	86,92	54,16
	2015	53,50	87,67	46,88
Διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή ισοδύναμο χορτοφαγικό γεύμα	2012	5,40	13,80	4,00
	2013	7,86	21,77	5,34
	2014	5,91	18,47	3,80
	2015	3,90	13,48	2,04
Επαρκώς ζεστό σπίτι	2012	30,70	50,60	27,20
	2013	30,54	50,96	26,84
	2014	27,45	47,47	24,08
	2015	28,30	49,20	24,24

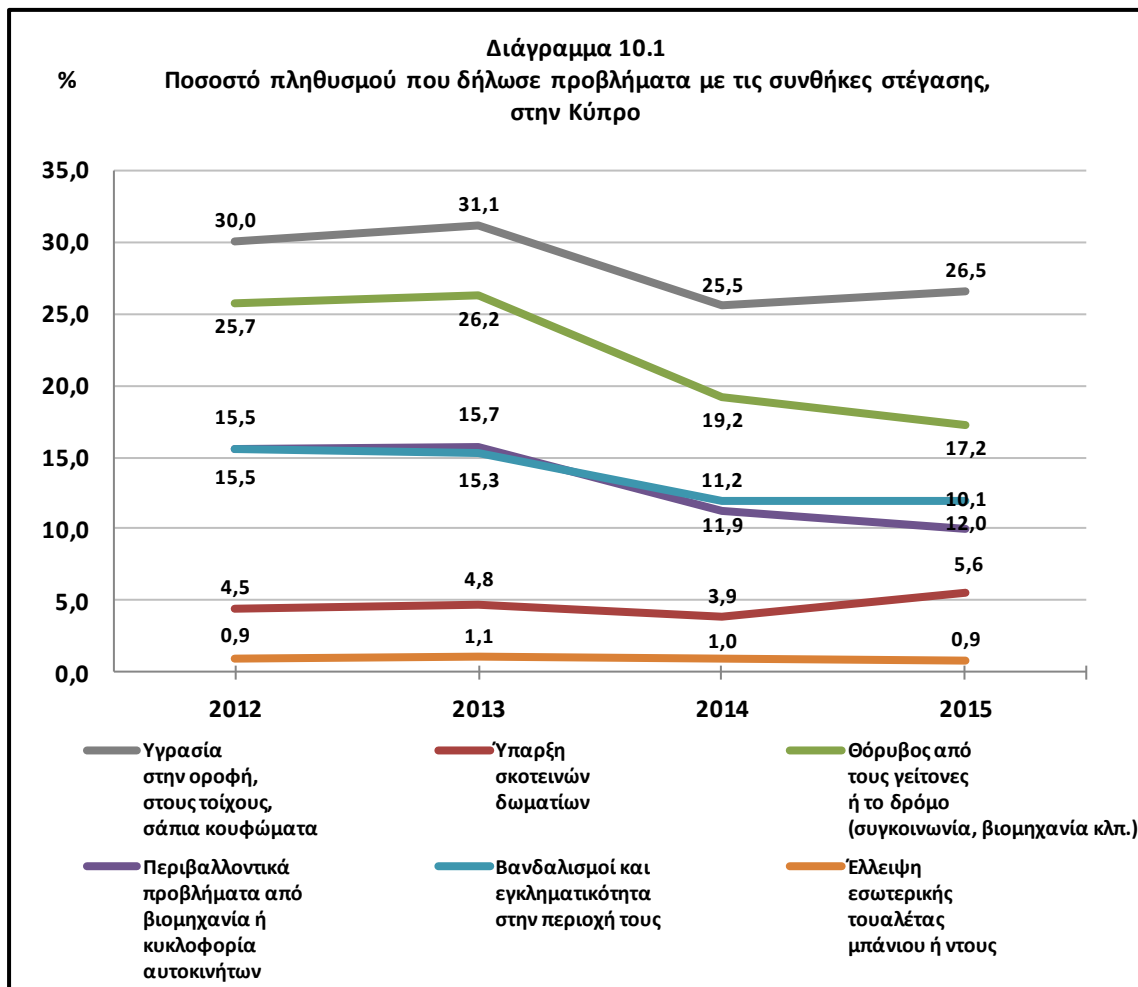
Από το 2012 μέχρι το 2015 παρατηρείται αύξηση στο ποσοστό των νοικοκυριών τα οποία δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να αντιμετωπίσουν μια έκτακτη αλλά αναγκαία δαπάνη, από 50,50% το 2012 σε 60,55% το 2015. Πιο συγκεκριμένα για το 2015, 90,45% των ατόμων τα οποία βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας δήλωσαν ότι δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν μια απροσδόκητη αλλά αναγκαία δαπάνη €794. Το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν 54,75%.

Ψηλά ποσοστά παρατηρούνται σε σχέση με την οικονομική αδυναμία πληρωμής μιας εβδομάδας διακοπών, ειδικότερα για τα άτομα που βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας. Για το 2015, το ποσοστό για τα άτομα σε κίνδυνο φτώχειας ανήλθε στο 87,67% , ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ατόμων εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν 46,88%.

Όσον αφορά την οικονομική αδυναμία εξασφάλισης διατροφής που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κρέας, ψάρι ή ισοδύναμο χορτοφαγικό γεύμα, το ποσοστό μεταξύ των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας το 2015 μειώθηκε σε σχέση με προηγούμενες χρονιές φτάνοντας στο 13,48%. Το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν 2,04%.

Σε σχέση με την οικονομική δυνατότητα να έχουν το σπίτι επαρκώς ζεστό, το 28,30% του πληθυσμού δήλωσαν οικονομική αδυναμία. Για τα άτομα σε κίνδυνο φτώχειας το ποσοστό ήταν δυο φορές μεγαλύτερο από αυτών εκτός κινδύνου φτώχειας, με αντίστοιχα ποσοστά 49,2% και 24,24%.

Στο Διάγραμμα 10.1 παρουσιάζονται διαχρονικά τα ποσοστά του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα με τις συνθήκες στέγασης. Εκτός από την ύπαρξη σκοτεινών δωματίων στην κατοικία, κατηγορία στην οποία παρατηρείται ελαφριά αύξηση (παραμένοντας σε χαμηλό ποσοστό), οι υπόλοιπες κατηγορίες παρουσιάζουν μείωση το 2014 και 2015 σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Ο Πίνακας 10.2 παρουσιάζει αναλυτικά τα ποσοστά του πληθυσμού που αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα στέγασης, διακρίνοντας τον πληθυσμό σε κίνδυνο και εκτός κινδύνου φτώχειας.

Πίνακας 10.2

Ποσοστό πληθυσμού που δήλωσε προβλήματα με τις συνθήκες στέγασης, στην Κύπρο

Συνθήκες στέγασης	Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Υγρασία στην οροφή, στους τοίχους, σάπια κουφώματα	2012	30,00	34,60	29,20
	2013	31,08	35,12	30,34
	2014	25,51	32,11	24,40
	2015	26,51	33,94	25,07
Ύπαρξη σκοτεινών δωματίων	2012	4,50	5,00	4,40
	2013	4,75	5,35	4,65
	2014	3,86	5,39	3,60
	2015	5,56	8,58	4,98
Θόρυβος από τους γείτονες ή το δρόμο (συγκοινωνία, βιομηχανία κλπ.)	2012	25,70	21,10	26,50
	2013	26,20	28,81	25,73
	2014	19,20	17,91	19,42
	2015	17,21	15,56	17,53
Περιβαλλοντικά προβλήματα από βιομηχανία ή κυκλοφορία αυτοκινήτων	2012	15,50	11,70	16,20
	2013	15,69	15,96	15,64
	2014	11,24	10,52	11,36
	2015	10,06	8,77	10,31
Βανδαλισμοί και εγκληματικότητα στην περιοχή τους	2012	15,50	12,80	15,90
	2013	15,27	11,91	15,87
	2014	11,91	7,79	12,60
	2015	12,01	11,10	12,19
Έλλειψη εσωτερικής τουαλέτας	2012	0,90	2,80	0,60
	2013	1,07	2,72	0,77
	2014	1,03	3,66	0,58
	2015	0,87	2,95	0,46
Έλλειψη εσωτερικού μπάνιου ή ντους	2012	0,90	2,70	0,60
	2013	1,02	2,38	0,78
	2014	1,00	3,31	0,61
	2015	0,87	2,94	0,47

Ο Πίνακας 10.3 πιο κάτω παρουσιάζει το ποσοστό του πληθυσμού σε νοικοκυριά που διαθέτουν κάποια καταναλωτικά αγαθά. Αγαθά όπως η έγχρωμη τηλεόραση, το τηλέφωνο και το πλυντήριο ρούχων υπάρχουν σχεδόν σε όλα τα νοικοκυριά είτε αυτά βρίσκονται κάτω από το όριο φτώχειας είτε όχι. Επίσης η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού (92,5%), διαμένει σε νοικοκυριό που διαθέτει αυτοκίνητο. Το ποσοστό του πληθυσμού που διαμένει σε νοικοκυριό που διαθέτει ηλεκτρονικό υπολογιστή αυξάνεται κάθε χρόνο και το 2015 έφτασε στο 79,2%.

Πίνακας 10.3

Ποσοστό πληθυσμού σε νοικοκυριά που διαθέτουν ή δεν διαθέτουν τα ακόλουθα καταναλωτικά αγαθά διαρκείας, στην Κύπρο:

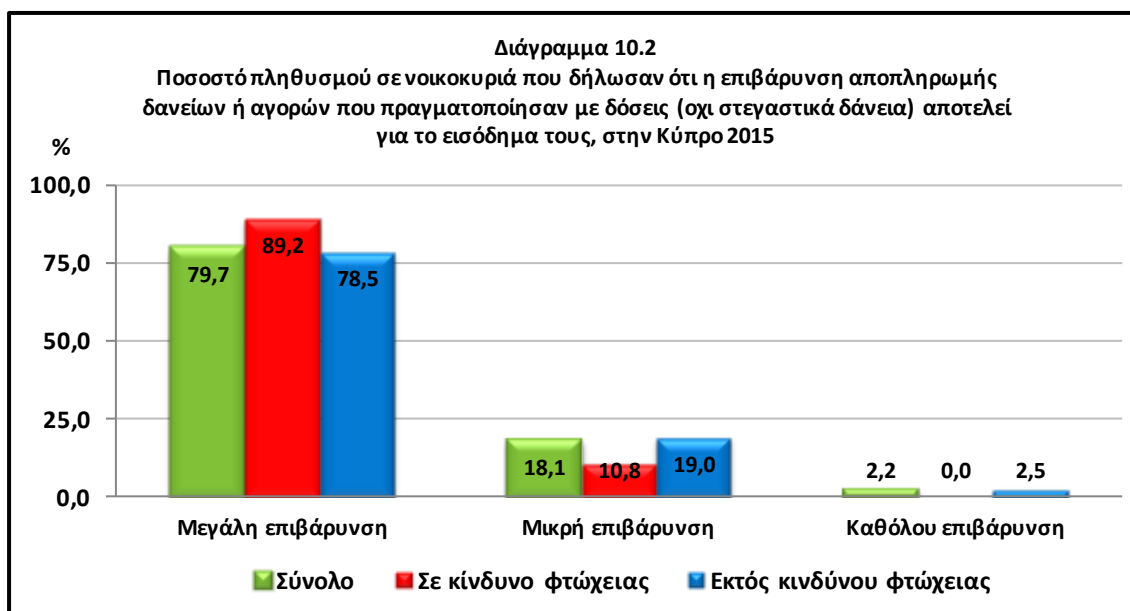
Καταναλωτικά αγαθά διαρκείας		Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Έγχρωμη τηλεόραση	Διαθέτουν	2012	99,7	98,8	99,8
		2013	99,8	99,2	99,9
		2014	99,6	98,5	99,8
		2015	99,3	98,3	99,5
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2012	0,2	0,7	0,1
		2013	0,0	0,1	0,0
		2014	0,2	0,8	0,1
		2015	0,4	1,3	0,2
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2012	0,2	0,5	0,1
		2013	0,2	0,7	0,1
		2014	0,2	0,7	0,2
		2015	0,3	0,4	0,3
Τηλέφωνο	Διαθέτουν	2012	99,8	99,1	99,9
		2013	99,8	99,3	99,9
		2014	99,8	99,5	99,8
		2015	99,9	99,7	99,9
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2012	0,1	0,4	0,0
		2013	0,1	0,2	0,0
		2014	0,1	0,1	0,1
		2015	0,0	0,0	0,0
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2012	0,1	0,5	0,1
		2013	0,1	0,4	0,1
		2014	0,2	0,4	0,1
		2015	0,1	0,3	0,1
Προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή	Διαθέτουν	2012	78,0	51,5	82,5
		2013	78,2	58,1	81,9
		2014	80,3	62,1	83,4
		2015	79,2	62,2	82,4
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2012	2,8	7,4	2,0
		2013	3,1	9,7	1,9
		2014	3,2	7,9	2,4
		2015	4,1	14,1	2,1
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2012	19,2	41,1	15,5
		2013	18,7	32,3	16,3
		2014	16,5	30,1	14,2
		2015	16,8	23,7	15,4

Ποσοστό πληθυσμού σε νοικοκυριά που διαθέτουν ή δεν διαθέτουν τα ακόλουθα καταναλωτικά αγαθά διαρκείας, στην Κύπρο:

(Συν.)

Καταναλωτικά αγαθά διαρκείας		Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Πλυντήριο ρούχων	Διαθέτουν	2012	98,4	94,0	99,2
		2013	98,5	96,1	98,9
		2014	98,9	97,0	99,3
		2015	98,8	97,0	99,2
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2012	0,6	2,8	0,2
		2013	0,4	1,3	0,3
		2014	0,3	1,5	0,1
		2015	0,3	0,9	0,2
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2012	1,0	3,2	0,7
		2013	1,1	2,6	0,8
		2014	0,8	1,6	0,6
		2015	0,9	2,2	0,7
Αυτοκίνητο	Διαθέτουν	2012	93,1	72,1	96,7
		2013	92,9	76,2	95,9
		2014	93,2	74,8	96,3
		2015	92,5	77,0	95,5
	Δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα	2012	1,6	6,8	0,8
		2013	1,7	7,4	0,7
		2014	1,7	7,5	0,7
		2015	2,2	9,1	0,9
	Δεν διαθέτουν για άλλους λόγους	2012	5,3	21,2	2,6
		2013	5,4	16,4	3,4
		2014	5,1	17,7	3,0
		2015	5,3	14,0	3,7

Όπως φαίνεται καθαρά από το Διάγραμμα 10.2, για το 2015, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού (79,7%) δήλωσε ότι η αποπληρωμή δανείων ή αγορών που έγιναν με δόσεις αποτελούσε μεγάλη επιβάρυνση. Τα ποσοστά αφορούν στον πληθυσμό που ζει σε νοικοκυριά που έχουν δάνεια (συμπεριλαμβάνονται και οι πιστωτικές κάρτες, αλλά όχι τα στεγαστικά) και όχι στο σύνολο του πληθυσμού.

Στον Πίνακα 10.4 πιο κάτω παρουσιάζεται αναλυτικά το μέγεθος της επιβάρυνσης για αποπληρωμή δανείων ή αγορών με δόσεις, για τα χρόνια 2012 - 2015.

Πίνακας 10.4

Ποσοστό πληθυσμού σε νοικοκυριά που δήλωσαν ότι η επιβάρυνση αποπληρωμής δανείων ή αγορών που πραγματοποίησαν με δόσεις (δεν αφορά στεγαστικά δάνεια) αποτελεί για το εισόδημα τους, στην Κύπρο:

Έτος	Μέγεθος επιβάρυνσης	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
2012	Μεγάλη επιβάρυνση	78,7	87,5	77,9
	Μικρή επιβάρυνση	18,9	11,4	19,6
	Καθόλου επιβάρυνση	2,4	1,2	2,5
2013	Μεγάλη επιβάρυνση	80,5	89,4	79,4
	Μικρή επιβάρυνση	17,8	10,4	18,7
	Καθόλου επιβάρυνση	1,7	0,2	1,9
2014	Μεγάλη επιβάρυνση	79,9	93,6	78,5
	Μικρή επιβάρυνση	17,8	5,1	19,2
	Καθόλου επιβάρυνση	2,3	1,3	2,4
2015	Μεγάλη επιβάρυνση	79,7	89,2	78,5
	Μικρή επιβάρυνση	18,1	10,8	19,0
	Καθόλου επιβάρυνση	2,2	0,0	2,5

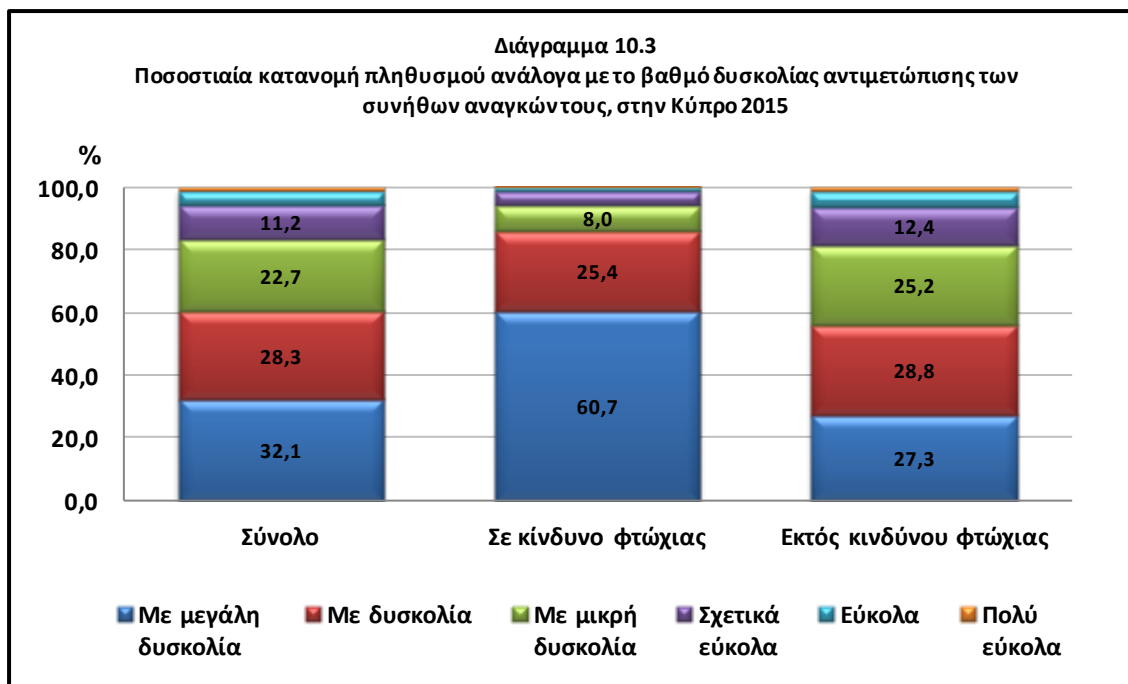
Σύμφωνα με τον Πίνακα 10.5 παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού δήλωσε ότι οι δαπάνες στέγασης αποτελούν μεγάλη επιβάρυνση για το νοικοκυριό τους και τις τέσσερις χρονιές για τις οποίες παρουσιάζονται στοιχεία.

Πίνακας 10.5

Ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού ανάλογα με τον βαθμό επιβάρυνσης του εισοδήματός τους από τις δαπάνες στέγασης, στην Κύπρο

Έτος	Μέγεθος επιβάρυνσης	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
2012	Μεγάλη επιβάρυνση	72,0	75,7	71,4
	Μικρή επιβάρυνση	20,3	14,5	21,3
	Δεν αποτελεί επιβάρυνση	7,7	9,8	7,3
2013	Μεγάλη επιβάρυνση	75,9	86,2	74,0
	Μικρή επιβάρυνση	20,6	7,9	22,9
	Δεν αποτελεί επιβάρυνση	3,5	5,9	3,1
2014	Μεγάλη επιβάρυνση	76,9	84,1	75,6
	Μικρή επιβάρυνση	18,4	8,9	19,9
	Δεν αποτελεί επιβάρυνση	4,8	7,0	4,4
2015	Μεγάλη επιβάρυνση	71,5	80,7	69,8
	Μικρή επιβάρυνση	21,4	10,7	23,4
	Δεν αποτελεί επιβάρυνση	7,1	8,6	6,8

Η ίδια τάση παρουσιάζεται και στο βαθμό δυσκολίας αντιμετώπισης των συνήθων και απαραίτητων εξόδων του νοικοκυριού. Στο Διάγραμμα 10.3 παρατηρούμε ότι το 2015, το 86,1% του πληθυσμού που βρισκόταν σε κίνδυνο φτώχειας δήλωσε ότι αντιμετώπιζε τις συνήθειες ανάγκες του, με δυσκολία ή μεγάλη δυσκολία. Το αντίστοιχο ποσοστό για τον πληθυσμό που βρισκόταν εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν 56,1%. Χαμηλό είναι το ποσοστό του πληθυσμού και των δύο κατηγοριών που είπαν ότι περνούν εύκολα ή πολύ εύκολα.

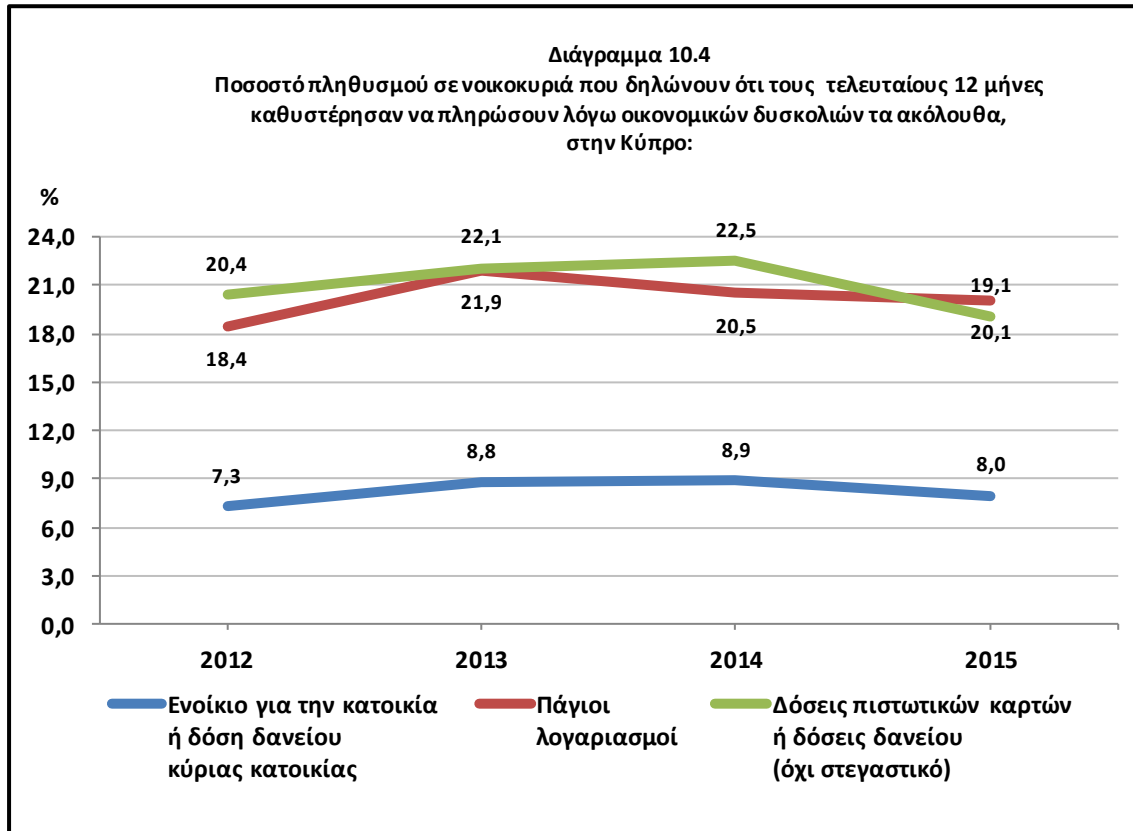
Ο Πίνακας 10.6 δίνει αναλυτικά τα ποσοστά της κάθε χρονιάς (2012-2015) για το βαθμό δυσκολίας αντιμετώπισης των συνήθων και απαραίτητων εξόδων του νοικοκυριού, χωρισμένα στον πληθυσμό που βρίσκεται κάτω και πάνω από το όριο φτώχειας.

Πίνακας 10.6

Ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας αντιμετώπισης των συνήθων αναγκών του νοικοκυριού, στην Κύπρο

Έτος	Βαθμός δυσκολίας	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
2012	Με μεγάλη δυσκολία	22,3	40,0	19,3
	Με δυσκολία	27,3	33,8	26,2
	Με μικρή δυσκολία	28,1	18,5	29,8
	Σχετικά εύκολα	14,9	5,8	16,4
	Εύκολα	6,1	1,9	6,9
	Πολύ εύκολα	1,3	0,0	1,5
2013	Με μεγάλη δυσκολία	32,1	59,6	27,1
	Με δυσκολία	27,3	28,3	27,2
	Με μικρή δυσκολία	24,7	8,1	27,7
	Σχετικά εύκολα	11,2	3,2	12,6
	Εύκολα	4,0	0,6	4,7
	Πολύ εύκολα	0,7	0,1	0,8
2014	Με μεγάλη δυσκολία	32,0	67,5	25,1
	Με δυσκολία	26,8	20,4	28,1
	Με μικρή δυσκολία	24,5	8,1	27,6
	Σχετικά εύκολα	10,6	2,9	12,1
	Εύκολα	5,1	0,8	6,0
	Πολύ εύκολα	1,0	0,4	1,1
2015	Με μεγάλη δυσκολία	32,1	60,7	27,3
	Με δυσκολία	28,3	25,4	28,8
	Με μικρή δυσκολία	22,7	8,0	25,2
	Σχετικά εύκολα	11,2	4,4	12,4
	Εύκολα	4,4	1,3	4,9
	Πολύ εύκολα	1,2	0,1	1,3

Πιο κάτω, στο Διάγραμμα 10.4, παρουσιάζονται τα ποσοστά στο σύνολο του πληθυσμού που καθυστέρησαν λόγω οικονομικών δυσκολιών να πληρώσουν τη δόση του στεγαστικού τους ή το ενοίκιο τους, τους πάγιους λογαριασμούς τους ή τις δόσεις των πιστωτικών καρτών και των υπόλοιπων τους δανείων. Παρατηρείται ότι το 2015 υπάρχει μείωση στα ποσοστά του πληθυσμού που καθυστερούν στις αποπληρωμές τους.

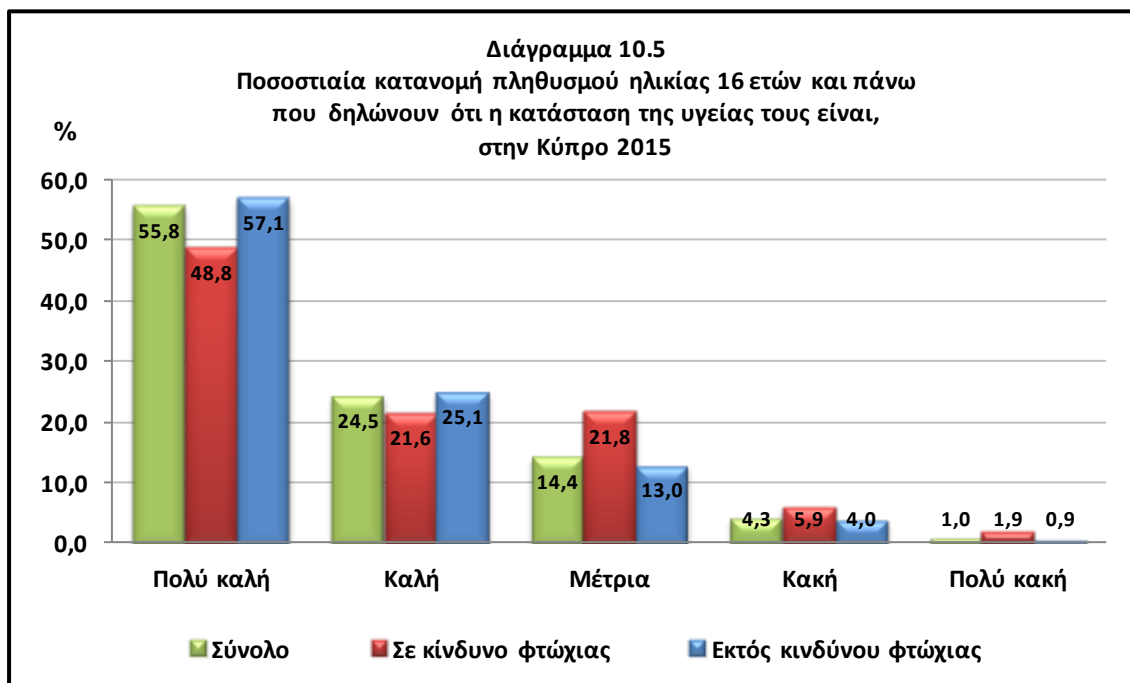
Ο Πίνακας 10.7 πιο κάτω παρουσιάζει αναλυτικά για την κάθε χρονιά από το 2012 μέχρι το 2015 τα ποσοστά του πληθυσμού (φτωχού και μη φτωχού) που ζουν σε νοικοκυριά που καθυστέρησαν στις αποπληρωμές τους. Τα ποσοστά υπολογίζονται πάνω στο συνολικό πληθυσμό. Κατά το 2015, 35,5% του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας, καθυστέρησε να πληρώσει τους πάγιους λογαριασμούς του, το 23,14% είχαν καθυστερημένες δόσεις στις πιστωτικές κάρτες ή στις δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, ενώ το 13,7% καθυστέρησε να πληρώσει το ενοίκιο ή τη δόση της κατοικίας τους. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τον πληθυσμό εκτός κινδύνου φτώχειας ήταν 17,1%, 18,3% και 6,9%.

Πίνακας 10.7

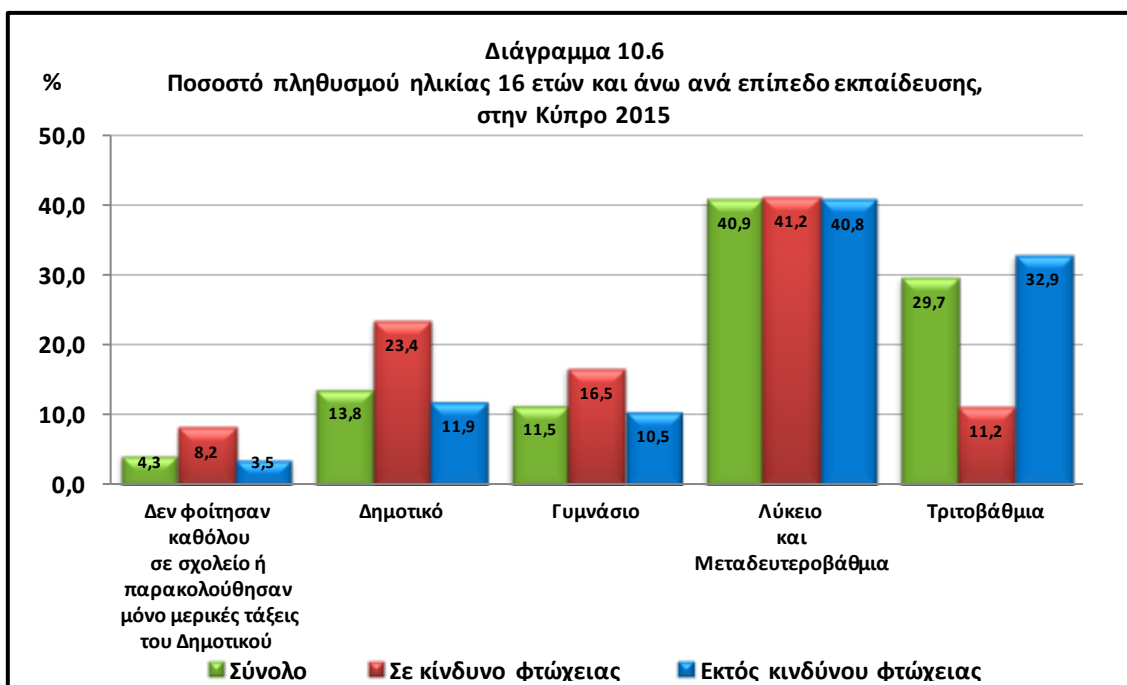
Ποσοστό πληθυσμού σε νοικοκυριά που δηλώνουν ότι τους τελευταίους 12 μήνες καθυστέρησαν να πληρώσουν λόγω οικονομικών δυσκολιών τα ακόλουθα, στην Κύπρο:

Έτος	Είδος λογαριασμών	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
2012	Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	7,3	9,6	6,9
	Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ.)	18,4	25,9	17,1
	Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, διακοπές κ.ά., ή άλλες αγορές με δόσεις	20,4	20,3	20,5
2013	Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	8,8	13,0	8,0
	Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ.)	21,9	39,9	18,7
	Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, διακοπές κ.ά., ή άλλες αγορές με δόσεις	22,1	30,4	20,6
2014	Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	8,9	11,7	8,5
	Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ.)	20,5	31,4	18,7
	Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, διακοπές κ.ά., ή άλλες αγορές με δόσεις	22,5	26,0	21,9
2015	Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	8,0	13,7	6,9
	Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, τηλεφώνου κλπ.)	20,1	35,5	17,1
	Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για είδη οικιακού εξοπλισμού, διακοπές κ.ά., ή άλλες αγορές με δόσεις	19,1	23,1	18,3

Στο Διάγραμμα 10.5 παρουσιάζεται η κατάσταση υγείας του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας και του πληθυσμού εκτός κινδύνου για το 2015. Τα άτομα που βρίσκονταν εκτός κινδύνου φτώχειας, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, νιώθουν ότι η κατάσταση της υγείας τους είναι «Πολύ καλή» ή «Καλή» με ποσοστό 82,2%. Για τα άτομα που βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας το αντίστοιχο ποσοστό είναι 70,4%.

Στο Διάγραμμα 10.6 παρατηρείται ότι το 2015, άτομα με κατώτερο επίπεδο μόρφωσης (γυμνάσιο/δημοτικό/δεν πήγαν ποτέ σχολείο) έχουν περισσότερες πιθανότητες να βρίσκονται κάτω από το όριο φτώχειας συγκριτικά με άτομα που έχουν ψηλότερο επίπεδο μόρφωσης (Τριτοβάθμια /Λύκειο).

11. Υλική στέρηση

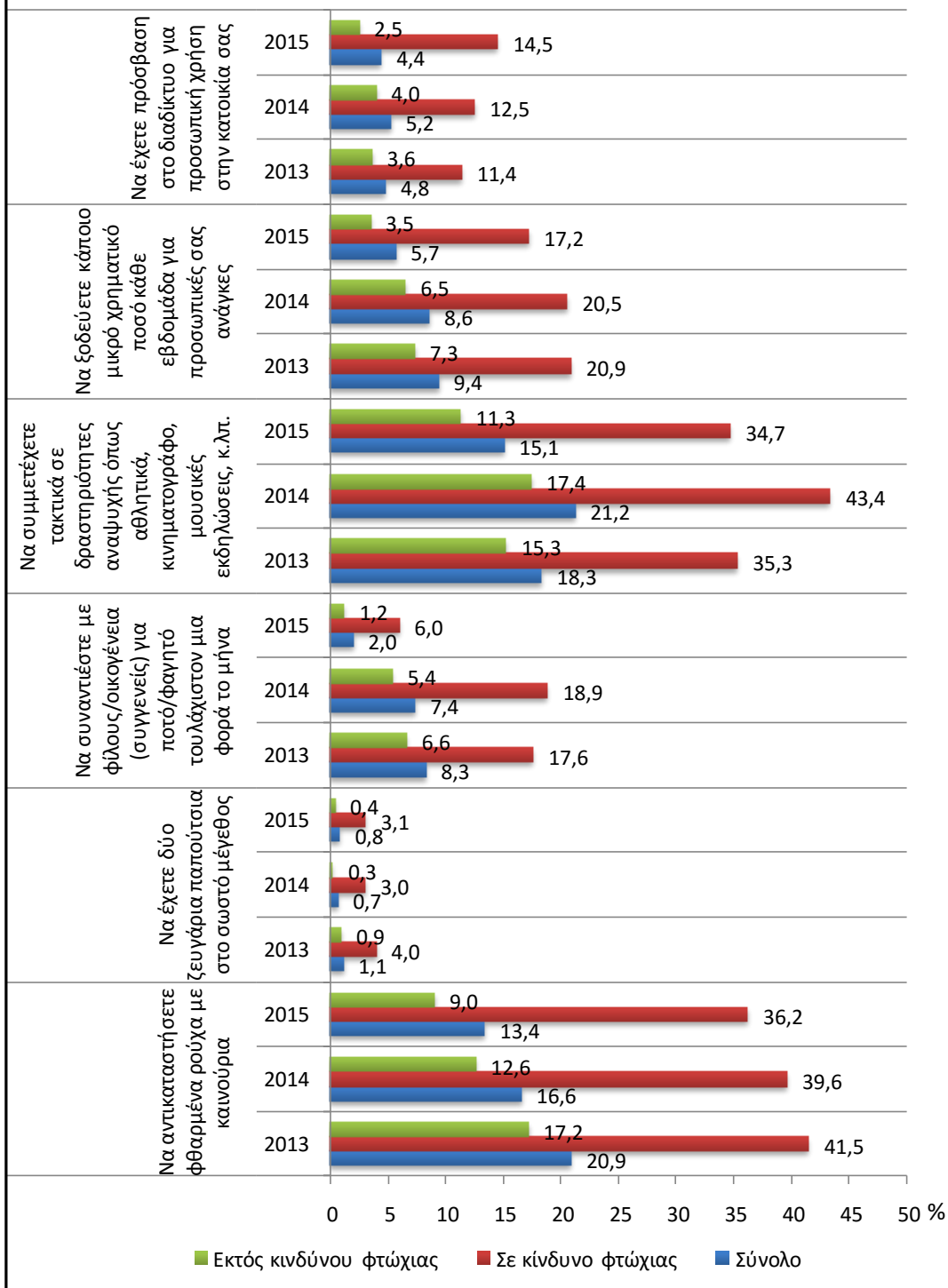
Από το 2013 προστέθηκε μια νέα σειρά ερωτήσεων στην Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης, σε σχέση με τη «Στέρηση υλικών και ατομικών αγαθών». Η ενότητα αυτή αναφέρεται στα άτομα 16 ετών και πάνω και καλύπτει την υλική στέρηση σε προσωπικό επίπεδο. Δηλαδή, εξετάζει αν ο πληθυσμός αυτός, έχει την οικονομική δυνατότητα να μπορεί:

- να αντικαταστήσει φθαρμένα ρούχα με καινούρια (όχι από δεύτερο χέρι)
- να έχει δύο ζευγάρια παπούτσια στο σωστό μέγεθος (συμπεριλαμβανομένου ενός ζευγαριού για όλες τις εποχές π.χ. αθλητικά)
- να συναντιέται με φίλους/οικογένεια (συγγενείς) για ποτό/φαγητό τουλάχιστον μια φορά το μήνα
- να συμμετέχει τακτικά σε δραστηριότητες αναψυχής όπως αθλητικά, κινηματογράφο, μουσικές εκδηλώσεις, κ.λπ.
- να ξοδεύει κάποιο μικρό χρηματικό ποσό κάθε εβδομάδα για προσωπικές ανάγκες (χωρίς να χρειάζεται να συμβουλευτεί κάποιον)
- να έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο για προσωπική χρήση στην κατοικία του (μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή, τηλεφώνου κ.λπ.)

Στο Διάγραμμα 11.1 παρουσιάζονται αναλυτικά για το κάθε αγαθό ξεχωριστά τα ποσοστά του πληθυσμού που δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες.

Είναι εμφανές το γεγονός ότι σε όλες τις κατηγορίες τα άτομα σε κίνδυνο φτώχειας είναι σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με τα άτομα εκτός κινδύνου φτώχειας. Η μεγαλύτερη οικονομική αδυναμία του πληθυσμού παρατηρείται στο να αντικαταστήσουν φθαρμένα ρούχα με καινούρια, με το ποσοστό για τα άτομα κάτω του ορίου φτώχειας να φτάνει το 2015 στο 36,2%. Επίσης, σημαντική οικονομική αδυναμία, ιδιαίτερα για τα άτομα σε κίνδυνο φτώχειας, διακρίνεται στη τακτική συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής, φτάνοντας στο 34,7%, ενώ για τα άτομα εκτός κινδύνου φτώχειας στο 11,3%. Σε σχέση με την οικονομική αδυναμία πρόσβασης στο διαδίκτυο για προσωπική χρήση, παρατηρείται μικρή μείωση στο σύνολο του πληθυσμού, ωστόσο η διαφορά στα ποσοστά μεταξύ του πληθυσμού σε κίνδυνο και εκτός κινδύνου φτώχειας παρουσιάζει αύξηση.

Διάγραμμα 11.1
Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω που δήλωσε ότι στερείται λόγω οικονομικής αδυναμίας κάποια από τα πιά κάτω υλικά και ατομικά αγαθά , στην Κύπρο

Αναλυτικά τα ποσοστά της οικονομικής δυνατότητας του πληθυσμού 16 χρονών και πάνω σε σχέση με τη «Στέρηση υλικών και ατομικών αγαθών» εμφανίζονται στον Πίνακα 11.1 για τις χρονιές 2013-2015.

Πίνακας 11.1

Οικονομική δυνατότητα πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω να καλύψει κάποια υλικά και ατομικά αγαθά, στην Κύπρο

(%)

Ατομικά Αγαθά		Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Να αντικαταστήσετε φθαρμένα ρούχα με καινούρια	Ναι	2013	74,59	50,72	78,90
		2014	78,62	52,41	83,12
		2015	80,80	54,79	85,77
	Όχι, δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα	2013	20,88	41,50	17,16
		2014	16,55	39,60	12,59
		2015	13,39	36,21	9,03
	Όχι, άλλοι λόγοι	2013	4,53	7,77	3,95
		2014	4,83	7,99	4,28
		2015	5,81	9,01	5,20
Να έχετε δύο ζευγάρια παπούτσια στο σωστό μέγεθος	Ναι	2013	98,41	95,64	98,92
		2014	99,09	96,55	99,53
		2015	98,74	96,34	99,20
	Όχι, δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα	2013	1,41	3,99	0,94
		2014	0,66	3,04	0,25
		2015	0,84	3,08	0,41
	Όχι, άλλοι λόγοι	2013	0,18	0,37	0,14
		2014	0,24	0,41	0,22
		2015	0,42	0,58	0,39
Να συναντιέστε με φίλους/οικογένεια (συγγενείς) για ποτό/φαγητό τουλάχιστον μια φορά το μήνα	Ναι	2013	86,50	73,10	88,93
		2014	88,00	73,14	90,56
		2015	95,42	89,66	96,53
	Όχι, δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα	2013	8,30	17,59	6,63
		2014	7,36	18,85	5,39
		2015	1,98	5,99	1,22
	Όχι, άλλοι λόγοι	2013	5,19	9,31	4,45
		2014	4,64	8,01	4,06
		2015	2,59	4,35	2,26

Οικονομική δυνατότητα πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω να καλύψει κάποια υλικά και ατομικά αγαθά, στην Κύπρο

(Συν.) (%)

Ατομικά Αγαθά		Έτος	Σύνολο	Σε κίνδυνο φτώχειας	Εκτός κινδύνου φτώχειας
Να συμμετέχετε τακτικά σε δραστηριότητες αναψυχής όπως αθλητικά, κινηματογράφο, μουσικές εκδηλώσεις, κ.λπ.	Ναι	2013	48,39	22,82	53,01
		2014	46,48	19,79	51,07
		2015	43,22	24,04	46,88
	Όχι, δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα	2013	18,32	35,31	15,25
		2014	21,21	43,36	17,40
		2015	15,06	34,68	11,31
	Όχι, άλλοι λόγοι	2013	33,29	41,86	31,75
		2014	32,31	36,85	31,53
		2015	41,72	41,28	41,81
Να ξοδεύετε κάποιο μικρό χρηματικό ποσό κάθε εβδομάδα για προσωπικές σας ανάγκες	Ναι	2013	84,69	71,57	87,07
		2014	87,69	74,93	89,88
		2015	91,28	78,31	93,75
	Όχι, δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα	2013	9,4	20,85	7,33
		2014	8,58	20,52	6,53
		2015	5,68	17,2	3,48
	Όχι, άλλοι λόγοι	2013	5,91	7,58	5,61
		2014	3,73	4,54	3,59
		2015	3,05	4,49	2,77
Να έχετε πρόσβαση στο διαδίκτυο για προσωπική χρήση στην κατοικία σας	Ναι	2013	60,77	39,49	64,62
		2014	62,88	39,19	66,95
		2015	65,88	44,41	69,98
	Όχι, δεν υπάρχει η οικονομική δυνατότητα	2013	4,8	11,4	3,61
		2014	5,23	12,5	3,98
		2015	4,43	14,54	2,5
	Όχι, άλλοι λόγοι	2013	34,32	49,12	31,77
		2014	31,89	48,31	29,07
		2015	26,69	41,04	27,52

12. Κοινωνική και Πολιτιστική Συμμετοχή

Στην έρευνα περιλαμβάνεται και μία ad hoc ενότητα η οποία κάθε χρονιά μελετά και διαφορετικό θέμα. Κατά το 2015, η ενότητα αυτή αφορούσε στην κοινωνική και πολιτιστική συμμετοχή του πληθυσμού 16 χρονών και πάνω.

Η κοινωνική και πολιτιστική συμμετοχή διακρίνεται στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

1. Συμμετοχή σε πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις,
2. Σχέσεις με συγγενείς, φίλους και γείτονες - Εκτέλεση καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων - Κοινωνική δικτύωση
3. Εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη
4. Επίσημη και άτυπη κοινωνική συμμετοχή

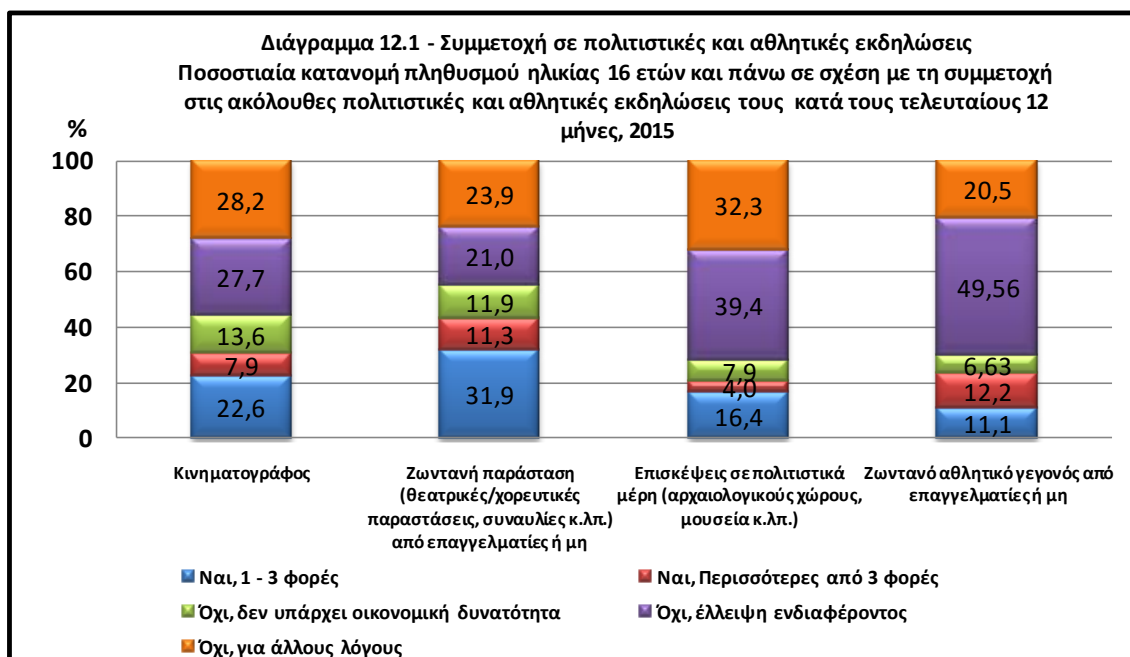
Ακολούθως παρουσιάζονται τα αποτελέσματα για κάθε θεματική ενότητα.

12.1. Συμμετοχή σε πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις

Σε αυτήν την ενότητα ζητήθηκε η συχνότητα στην οποία τα άτομα 16 χρονών και πάνω παρακολούθησαν κατά τους δώδεκα τελευταίους μήνες τα ακόλουθα:

- κινηματογράφο,
- ζωντανή παράσταση (θεατρικές/χορευτικές παραστάσεις, συναυλίες κ.λπ.) από επαγγελματίες ή μη,
- επίσκεψη σε πολιτιστικά μέρη, όπως αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία κ.λπ.,
- ζωντανό αθλητικό γεγονός (άθλημα) από επαγγελματίες ή μη.

Επιπρόσθετα, στην περίπτωση μη συμμετοχής καταγραφόταν αν ο λόγος για τον οποίο δεν παρακολούθησαν κάποιο από τα πιο πάνω ήταν οικονομικός, ή έλλειψη ενδιαφέροντος ή κάτι άλλο. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 12.1. Η μεγαλύτερη έλλειψη ενδιαφέροντος παρουσιάζεται στην παρακολούθηση ενός ζωντανού αθλητικού γεγονότος με ποσοστό κοντά στο 50%. Μεγάλη έλλειψη ενδιαφέροντος παρουσιάζεται επίσης και για τις επισκέψεις σε πολιτιστικά μέρη, με ποσοστό 39,4%. Η παρακολούθηση μιας ζωντανής παράστασης από επαγγελματίες ή μη, φαίνεται να είναι η πολιτιστική εκδήλωση με τη μεγαλύτερη συμμετοχή, με ποσοστό 31,9% να δηλώνει ότι το τελευταίο δωδεκάμηνο παρακολούθησε παράσταση (ζωντανά) 1 με 3 φορές, ενώ το 11,3% περισσότερες από 3 φορές. Επίσης, 11,9% του πληθυσμού θα ήθελε να παρακολουθήσει μια παράσταση (ζωντανά) αλλά δεν είχε την οικονομική δυνατότητα.

12.2. Σχέσεις με συγγενείς, φίλους και γείτονες - Ενασχόληση με καλλιτεχνικές δραστηριότητες - Κοινωνική δικτύωση

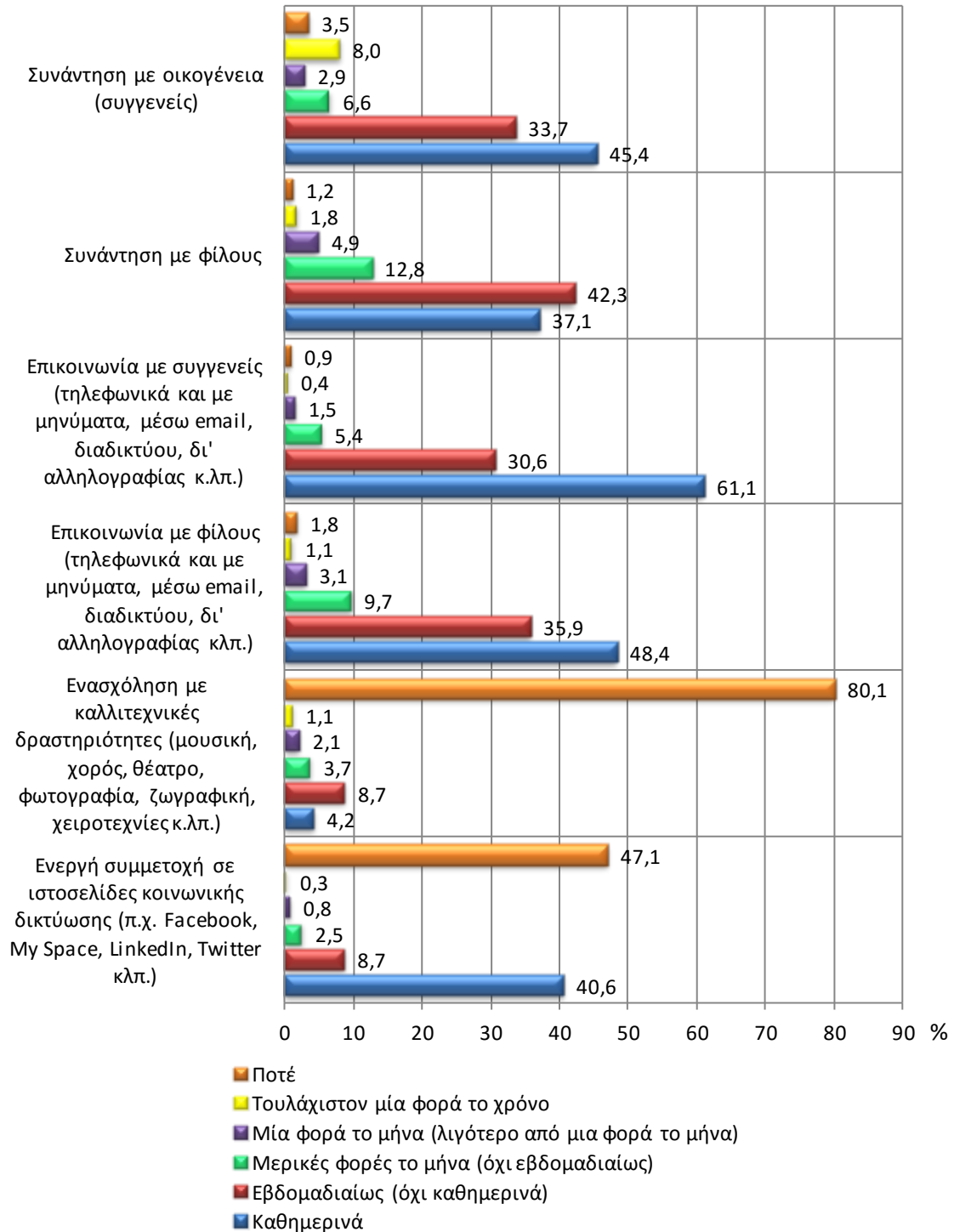
Η θεματική ενότητα αυτή εξετάζει τη συχνότητα της συνάντησης και της επικοινωνίας των ατόμων 16 χρονών και πάνω με την οικογένεια (συγγενείς) και τους φίλους τους, αλλά και τη συχνότητα της ενασχόλησής τους, ως χόμπι, με καλλιτεχνικές δραστηριότητες όπως τη μουσική, το χορό, το θέατρο, τη ζωγραφική, τη φωτογραφία κ.α. Επίσης, ζητήθηκε η συχνότητα της ενεργής συμμετοχής σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, π.χ. Facebook, MySpace, LinkedIn, Twitter κ.λπ.

Τα αποτελέσματα της ενότητας παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 12.2. Όπως παρατηρείται, το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού (79,1%) συναντιέται με την οικογένεια (συγγενείς) του καθημερινά ή τουλάχιστον 1 φορά την εβδομάδα. Το αντίστοιχο ποσοστό με φίλους είναι 79,4%. Όσον αφορά στην επικοινωνία, ποσοστό πέραν του 90% επικοινωνεί με την οικογένεια του καθημερινά (61,1%) ή εβδομαδιαίως (30,6%), ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά της επικοινωνίας με φίλους είναι 48,4% και 35,9%.

Εξετάζοντας την ενασχόληση με καλλιτεχνικές δραστηριότητες, ως χόμπι, ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού γύρω στο 80% δεν ασχολείται ποτέ, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 9% ασχολείται εβδομαδιαίως.

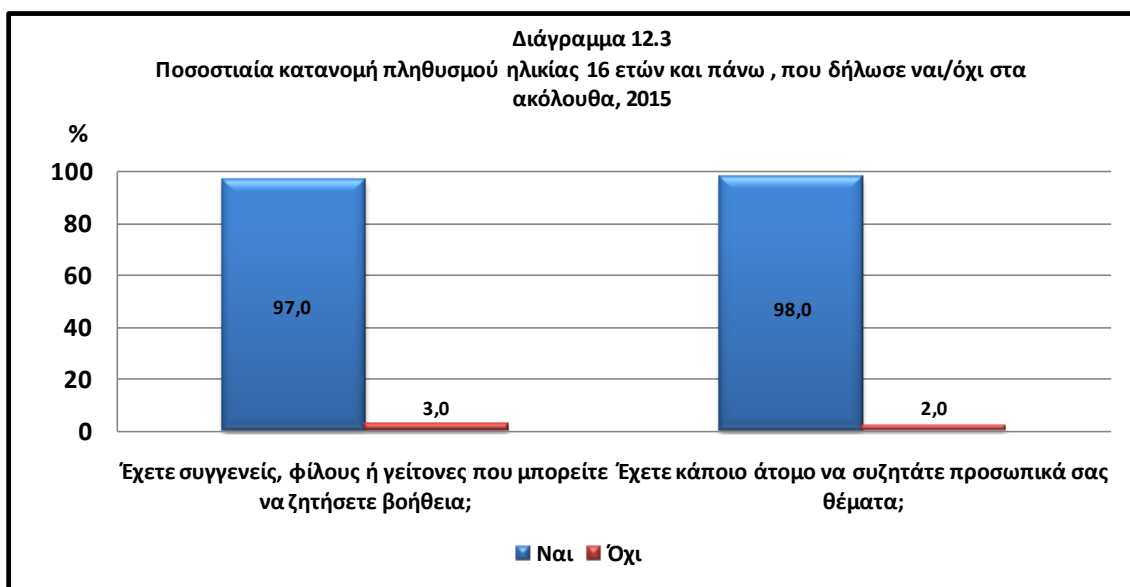
Σε σχέση με την ενεργή συμμετοχή σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, ο πληθυσμός χωρίζεται σχεδόν στα δύο: στα άτομα που δεν έχουν καθόλου ενεργή συμμετοχή, με ποσοστό 47,1%, και στα άτομα τα οποία έχουν ενεργή συμμετοχή καθημερινά ή εβδομαδιαίως με ποσοστό 49,3%.

Διάγραμμα 12.2
Ποσοστιαία κατανομή πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και πάνω σε σχέση με τη
συχνότητα της συναναστροφής με συγγενείς και φίλους και την ενασχόληση με
καλλιτεχνικές δραστηριότητες, στην Κύπρο 2015

12.3. Εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη

Το φαινόμενο της εμπιστοσύνης και της αλληλεγγύης παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 12.3. Είναι φανερό ότι η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού έχει συγγενείς, φίλους ή γείτονες από τους οποίους μπορεί να ζητήσει βοήθεια, αλλά και κάποιο άτομο με το οποίο μπορεί να συζητήσει προσωπικά του θέματα, με αντίστοιχα ποσοστά 97% και 98%.

12.4. Επίσημη και άτυπη κοινωνική συμμετοχή

Η ενότητα της επίσημης και άτυπης κοινωνικής συμμετοχής εξετάζει την ενασχόληση του πληθυσμού κατά του τελευταίους 12 μήνες σε σχέση με τα ακόλουθα:

1. την επίσημη εθελοντική εργασία, δηλαδή την εθελοντική εργασία για ή μέσω ενός οργανισμού ή οργανωμένου συνόλου,
2. την άτυπη εθελοντική εργασία, δηλαδή την εθελοντική εργασία που δεν ήταν υπό την εποπτεία οποιασδήποτε οργάνωσης, και
3. την ενεργή συμμετοχή σε δραστηριότητες πολιτικού κόμματος, σε συντεχνία, σε διαδήλωση, σε ειρηνική διαμαρτυρία συμπεριλαμβανομένων της υπογραφής ψηφισμάτων, συγγραφής επιστολής προς πολιτικό ή στα ΜΜΕ κ.λπ..

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 12.4. Όπως παρατηρείται, υπάρχει χαμηλή συμμετοχή σε εθελοντική εργασία είτε αυτή ήταν μέσω ενός οργανισμού ή οργανωμένου συνόλου (7,2%), είτε δεν ήταν υπο την εποπτεία οποιασδήποτε οργάνωσης (2,6%), με την

έλλειψη ενδιαφέροντος να κυμαίνεται στο 23,4%. Επίσης, 23,1% και 21,7%, αντίστοιχα, δηλώσαν μη συμμετοχή σε εθελοντική εργασία λόγω έλλειψης χρόνου.

Τέλος, το μεγαλύτερο μερίδιο του πληθυσμού, της τάξης του 64%, δήλωσε ότι δεν είχε ενεργή συμμετοχή στα κοινά λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος, με μόνο το 2,1% να δηλώνει ενεργή συμμετοχή.

